

KURIERO

Internaciona

Sendependa trimestrala Ido-revuo

Redaktero: Jean Martignon. Numero 2 - 2011

Konocar MADRID

La klarvidantino di Palma

La rejio Macedonia

Araba rakontisti

La insulo Man

KURIERO

Internaciona

Sendependa trimestrala ldo-revuo
Numero 2 - 2011 (aprilo – junio)
Redaktero: Jean Martignon

Jean Martignon

12, rue Maurice Utrillo

F-91600 Savigny sur Orge

Francia – France

jean-claude.martignon@orange.fr

martignon.jean@wanadoo.fr

KURIERO INTERNACIONA publikigesas ye singla trimestro e la yarala abono esas po 10 euri. Kunlaboras: E. K. / F. T.

L'ldo respondas la advoko di mondo qua perdis sua centro, la koncio di lua spiritala konekteso, e l'etikala valoraji di personala diciplino e sociala responsiveso.

Karl SCHLOTTERBECK

La traduko esas la principio ipsa qua justifikas la posibleso e l'existo di lingui auxiliar.

Umberto ECO

KONTENAJO

Vorto dal redaktero.....	3
Listo di utila vorti.....	4
Konquesto di la libereso.....	6
Marga, Hebreino salvita da Nacional Socialisti.....	9
Tao Te King.....	12
Balde eventos rekolto dil Franca „quinoa“.....	13
La klarvidantino di Palma.....	14
Deskovrante Tolstoy.....	18
La rejio Macedonia.....	20
Konocar Madrid.....	22
Historio di Roma.....	24
La homulo e la maro.....	25
Nada te turbe.....	26
L'Iliado da Homeros.....	27
La fluganta Nederlandano.....	30
Araba rakontisti.....	31
La insulo Man.....	33
Informo od intoxiko informal.....	34
Bona kisi por Oscar Wilde.....	35
La misterio dil obliviata vilajeto.....	36

VORTO DAL REDAKTERO

La pasinta Ido-renkontro en Echternach esis sucesoza e povus kredigar ye rivivigo (ho modesta !) di nia movadeto. Plu kam duadek personi partoprenis ol, dum ke kustumale lo esis admaxime 15 personi, kelkafoye 12 o 13. Segun semblo, ni retrovenas de longa dormado proxima a la finala periso. Kande onu regardas fotografuri facita triadek yari ante nun, esis plu multa partisani di nia Linguo Internaciona lor la Ido-konferi (cirkum 30), ma li preske omna esis olda e kaduka personi. Hodie, li preske omna esas mezevoza e yuna homi. Ico esas esperigiva por posibla futuro. Forsan la suceso di ca yaro debesas anke a la fakto ke Luxemburgia esas atraktiva mikra lando facile acesebla a multi. Omnakaze, ni tre devas dankar Steve Walesch e nia aktiva e zeloza Germana samideani, qui esas grandaparte la mestieristi di ca rinasko ed anke danke la ne-Germani qui asocietas a li. Nunepoke la baricentro di nia movadeto (mem se ne-oficale) trovesas che nia samideani di Mez-Europa. Ni povas nur esperar ke li pluduros lia bona ed efikiva laboro. Duminstante, me preferas skribar nulo pri la ULI.

Koncerne la Linguala Komitato, lo esas bona ke ol existas, nam ni

bezonas linguala autoritatozi por montrar ke nia movado vivas. Ma lo esas mem plu bona ke ica Komitato dormas. Nome, olim, la prilingua autoritatozi (sive Akademio, sive Linguala Komitato) facis multa extravagantaji por „ameliorar“ nia komuna linguo segun „ciencala principi“, li asertis. Me opinionas ke esas plu bona ne aludar la tro konocata dizastroza konsequi di ta „principi“ manuagita da nekompetenta e neserioza „linguisti“. La nuna dormado di la LK posibligas a la homi laboranta utile e konkrete por nia komuna linguo forjar nia idioma ed adaptar ol a la nuna mondo ed a lua evoluciono, prefere kam la abstraktita revachi da homi qui deziras restar en intelektala sfero nekonektita a lo reala. Per nia Linguo Internaciona, on povas facar splendida tradukuri en facile lernebla idioma e qui povas igar acesebla tre interesiva teksti de diversa fonti, olqui sen ico esus nekonektita. Ma por atingar ica skopo, on devas laborar, erudar su, e volar helpar erudigar altra homi. Icon onu ne povas obtenar per senfina diskutado, ma nur per senfina laboro. Tam longatempe kam me havos la posibleso, me intencas agar tale.

Sincere via. JM :-:-:-

LISTO DE UTILA VORTI

- *ACHENTO* : stranjera, regionala o sociala aparta pronunco e frazomelodio di ula linguo. (vorto recente oficaligita da la Linguala Komitato dil ULI).
- *AFORDAR* : havar la moyeno agar por. Permisar a su ulo (pro ke on havas la moyeno agar tale).
- *AMBIENTO* : la naturala medio cirkondanta onu.
- *APROPO** : parolante pri ca temo, aludante ico. Vorto trovebla en diversa Europana lingui, precipue la Franca e la Germana.
- *DETEKTAR* : revelar ulo tillore neperceptata. Ni havas la vorto detektivo en Ido.
- *DIGLOSIO** : Stando di homala grupo e di persono uzanta du lingui de sociala-kulturala niveli diferanta. E.g. la diglosio* dil Arabi qui praktikas la literaturala Araba idioma e la parolata dialekti.
- *DISKRIMINACAR* : traktar ulu od homala grupo neyuste.
- *DOLABRO**: Hakilo havanta kurta tenilo uzata kom armo o kom laborilo. Vorto venanta de la Latina : dolabra. (France, Angle e Germane : doloire).
- «*DORFTROTTEL*»* : Germana vorto signifikanta : neinteligenta vilajano.
- *ETNO* : popolo, gento (veninta de la Greka ethnos). En Ido, ni havas la vorto etnologio.
- *FESTIVALO* : internaciona o naciona renkontri ube diversa landi prizentas lia maxim bona produkturi artala (precipue muziko e cinemo).
- *GAELA** : La Gaeli esis Kelta popolo parolanta Kelta linguo.
- *GAGA** : senila ed/od imbecila.
- «*GHEE*»* : klarigita butro uzita por la Indiana koquarto.
- *GOMBO* * : (Abelmoschus esculentus) anke nomizita “okra” esas legumo e kondimento. Ol manjesas en India, nord-Afrika, Proxim-Oriento e sud-Usa.
- *IDEOGRAMO* : en certena skribarti ol esas signo qua reprezentas litero o vorto.
- *INFRASTRUKTURO* : Totajo del produktera forci e del produkto-relati qui konstitucas la materiala fundamento dil socio.
- «*JAGGERY*»* : «jaggery» qua anke skribesas «jaggeree” esas nerafinita sukro preparita per varmigiar palmo-siropo. Ol uzesas por koquar dishi en la Indiana sub-kontinento (India, Sri Lanka, Pakistan).
- *JUDO* : Kombat-arto de Japoniana origino.
- *KATARISTO** : La kataristi esis hereziani precipue trovebla en sud-Francia e qui kombatesis energioze dal katolika Eklezio dum la XIIIma yarcento per kruc-milito durinta dum preske kinadek yari.
- *KINDO* : homala ento de la nasko til la adoleco (til 15 yari cirkume).
- *KNEMIDO** : Luxoza pedovesto militistal quan la Greki dil Homerala tempo surhavis.
- *KOBRAO** : venenoza serpento di tropikala regioni.
- *LONTANA* : altra vorto por : fora.
- *LUKUMO** : orientala dolcajo.
- *MANIKEISMO**: La manikeismo esas absoluta lukto inter du kontrea principi. Ol esas anke maniero judikar ulo sennuance kom tote bona o tote mala.
- *MEGAPOLO** : giganta civito. (radiko trovebla en la Angla e Franca idiomi).
- *MUJIKO** : basaklasa rurano en carala Rusia.
- *NEOLITIKO** : Lasta periodo dil prehistorio.

- **OKURAR** : evento qua efektigesas. E.g. : «La grand evento qua esis la nasko di Ido okuris ante la unesma mondo-milito».
- **OPTIMIZAR*** : Ita vorto existas en la Angla e Franca patuazi*. On povas vicee uzar sen steleto la vorto : maximbonigar.
- **PAN** : Ita prefixo, venanta de la Greka linguo, uzesas en multa Europana lingui. Ol signifikas : tote, complete.
- **PATUAZO*** : nacionala, naturala, o matralla linguo. Interlinguo ne povas esar *patuazo**. Venas de la Latina patriensis qua signifika : patralla (matralla) linguo.
- **PIKTOGRAMO** : en certena skribarti ol esas mikra desegnuro qua reprezentas litero o vorto.
- **PUCHO*** : stroko di stato, violentoza chanjo di guvernerio. Germana vorto adoptita en plura Europana lingui.
- **RADIOFONO** : mashino por recevar brodkasti. La vorto radiofono vizas evitar la posibla konfundo dil vorto radio kun sunala od altra radii.
- **RESURSI** : la resursi esas la richaji pri qui lando disponas. Oli esas anke la kapablesi e la interna richaji di persono od organizuro.
- **ROKETO*** : Kosmospacala mashino provizita per specala motoro. Angle : rocket, Germane : rakete, France : fusée.
- **SAMURAYO*** : gardisto. Nomo dil membri dil anciena militistal klaso en Japonia.
- **SHAKO*** : Militistal kapvestajo tre segunmoda dum la XIXma yarcento.
- **SINKRONALESO*** : Misterioza koincidi neexplikebla rationale o per ja existanta cienco o savo.
- **SPONSORO** : meceno.
- **TERMOLUMINECENCO*** : kaloral lumifado.
- **TOPONIMO*** : Lok-nomo. Vorto de Greka origino trovebla en omna DEFIRS-lingui.
- **TORNADO*** : vortica ventego.
- **TOTALITARA*** : rejimo di Stato en qua omna povi apartenas ad unika partiso qua toleras nula opozo.
- **YO*** : popul-vorto signifikanta : saluto. Ol esas trovebla en la Usana Angla linguo ed en la Japoniana.
- **YUDO*** : Israelido. Persono di yuda* religio.
- **YUDISMO*** : Monoteista religio dil yudi.
- **XENOFOBIO*** : kontre-stranjera odio. Vorto de Greka origino trovebla en plura fonto-lingui di Ido.

SINONIMI

- **JAME** : nulatempe
- **LONTANA** : fora
- **'TRAVALIO'** : laboro

GRAMATIKALA VORTI

- **ITAQUE*** : pro to, pro ico, camotive.
- **NIHILOMINUS*** : malgre to, malgre omno.
- **QUONIAM*** : pro ke.
- **UTINAM*** : utinam dicesas kande on deziras ke ulo esez reala o realeskez : «Utinam li venos morges !»

TRADUKURO DI MODERNA VORTI

- «*CONVIVIAL*» : Ita vorto qua existas en la Franca ed en la Angla signifikas : gastamika.
- «*COMPROMIS*» : Ita radiko qua existas en diversa Europana lingui, male komprenesas da la plu multa Idisti. Ol ne devas konfundesar kun la Idista vorto : kompromiso, olqua havas tote altra senco. La maxim bona posibla tradukuro esas kurta perifrazo : meza solvuro.
- «*TO OPTIMIZE (E), OPTIMISER (F)*» : Me ja supre enduktis la vorto optimizar* ma on povas anke tradukar sen asterisko e facile komprenesar da omna Idisti per la vorto : maximbonigar.
- «*SOCIÉTAL*» : Ita tote recenta vorto en la Franca linguo e qua ne troveblesas che omna dictionarii, nule relatatas a la vorto societo en Ido, ma a la socio. Tamen ol havas diferanta senco de sociala, nam ne parolesas pri la sociala ordino ma pri lua strukturi. La maxim bona tradukuro en Ido, semblas a me esar : *prisocia*. E.g. «Ceci est un phénomène sociétal» = «Ico esas prisocia fenomeno».
- *TOTALITAIRE* : totalitara.

Ica listo de vorti ne esas exhaustiva e povos kompletigesar future.

Me ne volas diskutar abstrakte, ma me agas konkrete per tradukar e redaktar teksti e me koaktesas uzar o krear vorti qui ne esas oficiala, ma qui esas bezonata pro la neceseso bone komprenesar.

KONQUESTO DI LA LIBERESO

Rezumo di lo preirinta : *La auctoro raportas quale lu divenis milit-kaptito en Germania lor la desvinko di Francia en 1940 e quale lu pensiskas eskapar akompanata da kompanulo. Ma hazardala evento konciigas da lu ke ico esas tre riskoza e danjeroza aventuro. Tamen, kelke plu tarde, akompanata da lua kompanulo il probas eskapar. Regretinde, lua kompanulo balde kaptetas da fanatika nacional socialista. Tale, kom sola individuo, il pludurigas sua aventuro e engajesas kom employato dil Germana Reichspost. Eventas ke neexpectite pro accidente il mustas efektigar plu frue kam previdita lua projeto por livar Germania. En la treno ube lu vehas, il renkontras interesiva personi, quin, lu supozas, esas apta helpar lu.*

CHAPITRO XI – NEVALIDA MARIAJO

Segun evidenteso, mea kompanini ne intencis livar la fervoyala staciono ed informita spektanto esabus amuzata vidar ke ni interobservis sen afableso. La kontakto kun koldeta aero lor ekiro de la treno e la plunjo en la danjeroza turbo di granda fervoyala staciono itere vekigabis ica reflexo di omna trakata homi olqua pokope dormeskabis en la dolca e varma mi-ombro dil vagon-fako quan ni jus livabis. Mea kompanini

forsan repentis pro lia konfidenci e, koncerne me, me ankore hezitis utiligar explicite ita lud-karto qua esis ofrata tante jeneroze a me. Ita hezito, cetere, venis prefere de la repugno asociesar ad un de ta enti quin me konsideris kom reneganti e de qui me tante bone povabis evaluar la desestiminda mentaleso dum la kelka dii kande me vivis kun li. Me propozis ad eli venar kun me por konsumar ula varma

drinkajo che la staciono-bufeto e ni selektis mikra tablo kelke eskarte.

Ibe, tamen, mea rezolvo facesis rapide. Me bezonis irgakuste obtenar ligilo a reto por transirar la frontiero. Me tro ofte audabis parolar pri naraci di eskapinti rikaptita sur ita danjeroza lineo por riskar hazardoze; Or, evidentesis ke mea kompanini ligesis a tala reto e lo esis ne min evidenta ke malgre lia neprudenteso eli ne informus me sen serioza motivi. Altralatere, me ne povis esperar pludurigar komuna vojajo en ambigua situeso.

Tre simple, dum ke ni restoris ni per kelka provizuri quin eli forportabis e quin li partigis kun me, me informis li pri mea reala situeso. Me naracis ad eli mea aventuri quik de mea iro en la mondo dil proskriptiti e, senfriste, marveloza etoso di amikeso establisesis en nia mikra grupo. Lore me koncieskis ke mea kompanini multe min konfidencis lia reala persono quan me kredabus, e me intelektis anke ke me male judikabis eli. Nulamaniere apartenante a la raso dil senpatria aventureri qua generale esis olta di la laboro-volontarii en Germania, mea kompanini esis nobla e kurajoza mulieri di nia lando. Kompatinda mulieri, viktimi, quale mult altri, ho ve! di senskrupula propagado, habila por explotar la ditreso di ti quin la milito tante dolorigante separabis. Tale procedas la ucelkaptisto kande il tenas un de la membri dil paro, kun la kaptilo-kajo ube venas luafoye enkarcerigar su la afliktita kompanino dil kaptito. Ma adminime la ucelkaptisto havas la benigneso riunionar li en lia karcero; kontre ke la maxim granda nombro de elta quan blinda tenereso atraktabis en la malfacanta manui dil mastri di la Triesma Imperio nulatempe vidis la

kara persono por qua eli sakrifikis lia libereso.

Ico esis la kazo di ti quin me jus renkontris. Kom tote simpla personi e sen pensar pri malaji, eli kredabis la bona paroli dal patentizita trahizanti dil Vichy-guvernerio. Ed eli venabis, la una, por saveskar ke lua spozulo mortabis pro male flegata morbo e, la altra informesis ke lua fiancitulo sendesabis a labor-grupo di est-Prusia kelka dii antee.

On povas nur desfacile imaginar plu kruela decepti ed onu intelektos ke, de lore, eli havis nur unika e forta deziro: «ridepartar», fugar maxim rapide ita maledikata lando.

Ma la kajo esis klozita e bone klozita. Tamen, la mentala shoko sentita dal vidvino esabis tante forta ke el esabis grave malada e la Germana autoritatozi devabis aceptar reduktar elu en lua patrio.

Koncerne la altra, ico nule permisesis ante la fino di elua kontrato. Tale, se una de la du mulieri posedis reguloza pasporto, la duesma, kontree, esis en la sama situeso kam me. Tamen la sufri suportita kune forte unionabis ica du homini ed eli rezolvabis voyirar kune til la fino.

Mea prezenteso transformis la problemo. Icon me remarkigis da eli e pos multa diskuti, me devus mem dicar kun lakrimi da eli, nova projeto rezolvesis. Ni konvencionis, ke dum ke la unesma muliero di qua la sanesala stando ne ja esis vere bona, retroirus a Francia per vehar maxim rapide adibe, elua amikino e me durigus nia vojajo kune e ni komunigus mea experienco e lua informi.

Un horo pose ni separis ni; pos irir querar por ni du bilieti havanta kom arivo-loko Saarbruken, nia amikino

eniris direkta espreso-treno iranta a Metz e Paris.

Me esis preske same emocita pro ita separo kam amba mulieri . Bizare, pri ta persono qua esabis kompanino nur dum kelka hori me ja konocis la tota vivo sen konocar elua nomo. Cetere, pri elta kun qua me esis voyajonta longatempe, me nur sucesis savar lua premono : Lily.

El esis la plu mikrastatura de la du voyajantini, forsan anke la plu yuna. Me prizentis sincere mea manuo ad el e me pensis pri Darcaillou.

De nun, me havis nova kompano ; certe lu ne esis la solida yunulo kun qua me revabis kombatar, ma ita debila mikra manuo en la mea, lo esis tamen amika prezenteso apud me. Lo esis du okuli qui vidis klare e volo, kurajo digna de viro e quan me esis balde aprecionta.

Ni rezolvabis adoptar la itinerario tra Binninbruck e Saarbruck, pro du motivi. La unesma esis ke ni volis irar a Metz ube Lily havis l'adreso di mediko. La duesma esis ke ita mikra treno omnastaciona sur neimportanta lineo probable esis, mea-judike, multe min kontrolata.

Mea previdaji esis justa, e me mem audacis dormetar unesmafoye depos mea parto. Mea kompanino dormeskis sur mea shultro e me pensis ke ni probable aspektis quaze simpatiinda paro. Tamen nulo ambigua esis froletonta nia amikeso e lo esas joyigiva penso por me kande me memoras ke nulo suspektinda sordidigis ita kombato-kamaradeso.

En Saarbruck, ni expektis trovar treno de simila kategorio, ma ni arivis

sate frue por l'espreso-treno. Ni sequis la turbo qua esis enironta olu, me opinionis ke en tante populizita treno ni havos ankore sat granda sekureso e ke lo esus plu bona ne tro lenteskar. Ed ultre lo, quankam me esis perfekte informita pri la frontiero-modifiko ja efektigita dal vinkinti, Metz, ico ja esis por me Francia e me haste deziris rividar Francia.

Ye quar kloki matine, ni ja arivabis a nia arivo-loko. Ma esis granda decepto, nome ibe ube me esperis trovar fine la unesma Franca fervoyala staciono, me ankore trovis Germana staciono. Simila arkitekturo, simila «schupo», simila tro energioza soni di la Germana linguo.

Me saveskis, pose, omno quon la nazisti agabis por ekpulsar Francia de ta provinco, me saveskis anke quante ol restabis vivanta en la kordio dil Metzani. Ma me devas konfesar ke tainstante lore, me astonegesis pro tante rapida asimilo. Me propozis a Lily repozar dum instanto en la vartochambro. Ni ne povis pensar irar adche la Mediko ante non kloki, nam tale ni povus observesar atencoze. Altralatere, me ja konstatabis ke nia paro esis generale neremarkita, kontre ke la regardi dil policiani iris plu partikulare a la izolita individui. E me ridetas nun kande me memoras la naraci dicita a me plu tarde da kelka kamaradi eskapinta. Oli esas naraci pri nevera paro che qua la siorino mustis sorgoze verifikar la stando di lua barbo.

Quanta de li esabus felica juntar a su, quale me, vera muliero por plear la rolo dil spozino.

(Duro sequos)

Tradukuro di la libro «Conquête de la liberté» da Pierre Cantarnal.

MARGA, HEBREINO SALVITA DA NACIONAL SOCIALISTI

La filmo «Marga» qua nun esas sur la cinemo-skreni en Francia, ekterigas la nekredebla historio di Hebrea familio celata inter 1943 e 1945 da Germani membri dil nazista partiso. Marga Spiegel, evo 98 yari, renkontris jurnalisti di «Le Figaro» por durar atestar pri la posibleso dil «humano kande omno esas nehumana».

Artiklo da Martine Perez

Lo esis la tempo kande nigra velo falabis adsur Germania. Lo esis la tempo kande, de la fluvio Rheno a la fluvio Oder, omna vivanta enti laudegis histeriike la Aryana raso (mitologia inventuro), per levar la dextra brakio klamante «Heil Hitler». Lo esis la tempo kande la Germana Hebrei pos ekpuls-esir quik de 1933 de la universitati, del administrerio, de lia komerceyo, de lia domo, esis vexata, grupigita, deportita, abatita, e plu tarde ocidita per gaso e transformita a fumuro. Lo esis la tempo kande Hitler sorcabis sen tro multa desfacilaji tota populo, olqua ye la fino di ca proceso konsiderabis la homo, t.e. fine la Hebreo, quaze nociva blato eliminenda ; la tempo kande il fondabis mondo sencerebra, vakuigita de lua humano, apta mortigar senmotive 6 milioni de li. Ico esis mondo, qua de Westfalia til la lando Brandenburg, de

Bavaria til Pomerania, divenabis dezerta de disidenteso, de questionado o de dubo. Tandem, preske.

En ita universo qua esis absoluta devasteso, Marga Spiegel, Hebrea Germanino, celata da nacional socialista farmisti inter 1943 e 1945, salvita kun lua filiino e lua spozulo de la deporto e de la morto, venas adportar a ni rifortiganta cintilo. Elu esas la vivanta ilustruro, ke mem en totalitara* sistemo nehumana e mortifanta, spricado di kompato esas posibla.

«Vi darfas ankore aplaudar elu, nam el tre prizas ico !» klamas a la spektanti Ludi Boeken, qua esas la filmifisto, akompanata da Marga Spiegel, evo 98 yari, ma qua esas ankore ne-kurveskinta, e da la splendida Veronica Ferres qua pleas elua rolo, pos la unesma projektajo dil filmo Marga, pasinta-semane, e qua naracas ita tante partikulara eventaro.

Blonda, eleganta, fardizita, havanta klarkolora shalo sur elua shultri, Marga Spiegel di qua la regardo esas vivaca e la mento senruga, quankam el esas preske centyarino, konsentis aceptar jurnalisto di Le Figaro en lua Parisana hotelo ube el seornas dum kelka dii okazo di la publikigo dil filmo ye elua nomo. El priparolas, kun precizeso, singla etapo dil milito travivita da el.

«Ni hezitis tre longatempe ante produktar ita filmo», explikas a ni la Germana kunfilmifisto, Joachim von Mengershausen. *Ni ne volis pensigar ke ni utiligas ica naraco por des-charjar ni de nia terorinda responsiveso. Ni anke ne volis sendar plusa responsivomesajo dicanta a la Germani: vi povis rezistar la odio...»* La cenaro di ca filmo cetere redaktesis dal filmifisto, kom vivo-importanta neceseso, talgrade ke la filmifo riaparigis che la diversa protagonisti – aktori, cenifisti, teknikisti, dialogi-skriptisti, qui la plu multi esas Germani – la doloriganta memoro di to quon facis o subisis lia propra avi dum ita maledikata periodo.

ORDENIZITA PER LA FERA KRUCO DUM 1914 - 1918

Sempre esis Hebrei en Germania. Pos la destrukto dil duesma templo di Yerushalayim (Jerusalem), en 70 p.K., li pokope dispersesis sur omna kontinenti, precipue vers est-Europa. Marga Spiegel, naskinta kom Rothschild, ed elua spozulo Menné esis Germani depos omna konocata tempi. La filmo komencas per ceno di retroveno a la hemala lando pos la milito di 1914-1918, kande Menné Spiegel, ordenizita per la Fera Kruc pro lua heroeso, sustenas vundita kamarado. Il esis parto de la 35.000 Hebrei qui esis volontarii en la skopo kombatar por lia patrio dum la Unesma Mondomilito. Marga esas bela,

omni amoras elu en Ahlen, la urbo di Westfalia ube elu vivas kun Menné, kaval-komercisto, espritoza e kulturoza viro, e lia filiineto Karin.

Ye la 9ma di novembro 1938 eventas la kristal-nokto. Lia domo devastesas, spoliesas, li frapesas, ekpulsesas e grupigesas kun omna Hebrei di lia regiono en Dortmund, en barakari, e lore mantenas su en vivo per remediachi, dum vartar pasive lia deporto-akto a lo nekonocata. *«Dum februaro 1943, ni esis sur un de la lasta listi de Hebrei qui esis «evakuota» a la kampeyi, ante ke Germania deklaresez kom «Judenfrei» elu naracas. La 37 membri di mea familio ja departabis. Me volis rajuntar li.»* Pentropp, vicina farmisto di qua la kuzulo, engajita en la «Wehrmacht», naracis a lu la morto dil deportiti, lore susuras a Menné quan il renkontras kelka dii ante la prevedita dato dil deporto: *«Ibe adube tu iras, nulu ulatempe retrovenas.»* La olda siorino agitas sua kapo: *«Menné lore intelektis ke ni nulatempe plus rividos nia frati e nia genitori. Koncerne me, me esis komplete senkurajigita. Pos ita omna yari dum qui ni subisis molesti, violento, odio, me ne plus deziris kombatar, me esis rezignantanta. Me volis itere esar kun mea familiani irgube li esez.»*

Dum la nokto dil 28ma di februaro 1943, t.e. la dato kande la «ghetto» di Dortmund esas vakuigota, Menné iras renkontre a Heinrich Aschoff, farmisto, sulo-proprietanto, praktikanta katoliko, armo-frato dum 1914-1918 e membro dil nazista partiso. Il konvinkas lu sen defacilajo celar lua filiino Karin, evanta kin yari, e lua spozino, evo duadek-ok yari en ilua farmo-domo, sub falsa identeso (kom spozino di injeniore an la fronto) e kun fiktiva nomo (Marga Krone). Anni, la filiino di Heinrich, esas che la Hitler-yunaro, ilua filiulo esas

an la Sovietala fronto. Nur Heinrich e lua spozino, Maria, savas ke Marga esas Hebreino.

Koncerne Menné, qua esas tro konocata en la cirkumaji, il celos su en granario, pose en kelero til l'arivo dal Usani en 1945. La filmo ekvokas maestrале la vivo dum la milito en ita granda farmo-domi requizitita por la vunditi, la refujinti dil bombardo-zoni, la milit-kaptiti, ube omni requizitesas por melkar la bovini o nutrar la porki.

Meze di co, vivas ita yuna muliero, naskinta de la Hebreja borgezaro kulturoza. El esas diskreta e vigilanta e tre pavoras deskovresar dal nazisti meze di qui elu evolucinas. Pro quo li celis elu? «*Lo esas desfacila responder, dicas Marga dum meditar. Heinrich e lua familio esis profunde katolika. Li tre amis mea spozulo ante la milito. E li anke komprenabis to quo eventis en la kampeyi.*» Marga, dum la tota milito-tempo, konservis elua flava stelo celita en silka ganto: «*Ita flava stelo, ol esis la lasta peco di mea vera identeso. Olu esis parto de me. Me ne povis separar me de ol*», elu asertas.

NOVA FAMILIO E RINASKO

Aceptar celar la familio Spiegel esis tre grava decido. «*Pro ke la Germani ankore esperis ganar la milito, ne parolesis nur gastigar li dum un yaro o du, ma aceptar havar komuna futuro kun li, komentis Ludi Boeken. Li asumis grandega risko, nam celar Hebrei en*

nacional socialista Germania esis punisebla per deporto e morto.»

Quale anke, inter ita nazisti qui salvas a vu la vivo, ne tresayar pro joyo kande la bombardi divenas plu intensa, kande la filiulo, koncerne lu, mortigesas en Stalingrad? Quale fine ne konsiderar pos la milito ke ita nazista familio esas de nun preske la vua, quoniam* ol donis a vu rinasko e ke vu ne plus havas ul altra familio.

Ye la 20ma di julio 1969, la Stato Israel livris la medalio di la Yusti a la familio Aschoff, Silkenboemer, Pentropp. Entote, 455 Germani recevis ita honorala marko. Pos la milito, Menné volis restar en Westfalia, pro ke ol esis lua lando, lua historio, lua vivo. Marga, koncerne elu, prizabus irar a Palestina. «*Me ne vere havas patrio,*» elu sospiras, dum explikar ke de nun el dividas lua tempo inter Hispania, Germania ed Israel. Elua spozulo mortis kelka yari ante nun. Lua du filii livis lia naskolando de pos plura yarkini. Quale vivar pose? «*Til la fino di lua vivo, Menné vekis ofte dumnokte sudorifante e dicante a me ke ni irez celar ni*», elu respondas sobre. Kom exutorio, Marga redaktis libro dum la yari 1960ma, de qua ekstraktesis la filmo esanta nun sur la cinemo-skreni en Francia. El iris de skolo a skolo dum multa yari por naracar elua travivaji. El atestos til lua lasta instanto, elu dicas, pri la posibleso di humaneso kande omno esas nehumana.

Segun artiklo publikigita en la diala jurnalulo *LE FIGARO*.

*totalitara**: rejimo di Stato en qua omna povi apartenas ad unika partiso qua toleras nula opozo.

TAO TE KING

Omnatempore la Tao Te King atribuita a la Chiniana saĵo Lao Tse facinis la Idisti. Plura de li probis tempore tradukar ol, od adminime kelka ekstrakturi de ol. Me memoras ke olim Gonçalo Neves prizentis a me komenco di traduko di ca verko. Lua tradukuro esis splendida, ma il ne durigis ica laboro e ne publikigis ol. Me esforcas meafoye probar entraprezar traduko dil Tao Te King, quankam me nule opinionas esar apta prizentar exakta e tote bona transmiso di ta texto a nia komuna idiomato, pro ke ol esas nedefinebla maestroverko di la mondala literaturo (kad poezio ? kad filozofio ? kad esoterismo ?) trairanta la yarcenti e la yarmili. Ma me havas la sentimento ke ico esas mea tasko e ke la Tao Te King devas anke existar en la Linguo Internaciona.

I

La TAO quan on povas expresar
ne esas la tao eterna

La nomo quan on povas pronuncar ne
esas la NOMO eterna.

Me nomizas «Ne-esar» di Cielo e Tero
la komenco.

Me nomizas «Esar» dil individuala
enti la Matro.

Irar vers la Ne-esar,
duktas kontemplar l'Esenco
marveloza,

irar vers la Esar,
duktas kontemplar la spacala limitizi.

Amba originale un esas

E per la nomo nur diferas.

En lua Uneso ica Un esas misterio.

di la misterii Misterio

esas la pordo tra qua aparas omna
marveli.

II

Kande singlu sur Tero judikas lo bela
kom bela

Ico implikas infalible l'existo di lo leda.

Kande singlu sur Tero judikas lo bona
kom bona,

Ico implikas infalible l'existo di lo mala.

Nome Esar e Ne-esar reciproke
intergenitas.

Facila e defacila l'una l'altra
interparfinas,

Alta e basa l'una l'altra
interkontaktas.

Voco e sono l'una l'altra interspozigas.

Ante e pose reciproke intersequas.

Konseque, la Saĵo :

Esas che la laboro sen agar.

Lu docas sen parolar.

Omna enti venas a lu,

Ed il ne refuzas lua helpo a li.

Il produktas e ne posedas.

Il agas e konservas nulo a su.

Kande la verko parfacesas,

Ad ol il ne ligas su.

E juste pro ke il ne ligas su,

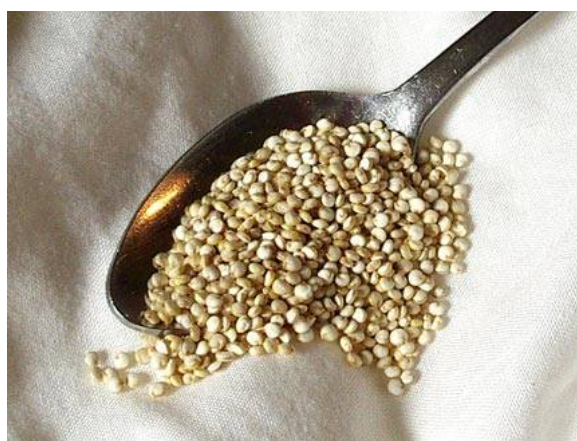
Il ne restas abandonata.

BALDE EVENTOS REKOLTO DIL FRANCA «QUINOA»

Mikra nombro de produktanti entraprezis la pario kreskigar en Francia la «semino di le Inka».

Segun R. B.

Dum ke ica exterranga planto dil ekologia faki kultivasas depos plura yarmili sur la alta planaji dil Andi, olu probas hodie instalar su en la Loire-valo (pronuncez : Lwar-valo), Meza Francia. Nome kelka agrokultivisti parias pri la «quinoa» (*Chenopodium quinoa*) olqua dotizesas per multanombra nutrala povi. La kultivita areo en zono extensesanta de la provinco Anjou (pronuncez : Anju) til la sudo dil departemento Sarthe (pron : Sart) e til la provinco Poitou (pron : Pwatu) duopleskis inter 2009 e 2010, irante de 100 til 200 hektari por furnisar 216 tuni rekoltita en 2010. «Ni tre esperas atingar areo de 300 hektari en 2011» Patrick Bremaud asertas, ilqua esas la direktisto dil «Coopérative agricole des Pays de la Loire» (CAPL) [Kooperativo agrokultival di la Loire-regioni]. Ita entraprezeyo esas portanto dil kreo-projeto di unesma produkturiserio de «quinoa» en Francia. Richa ye fibri, ye proteini e ye minerali, ica planto ne kontenas gluteno e, same kam la karno, havas l'avantajo assembler la totajo dil amina acidaji esencala quin la homala korpo ne povas fabrikar. Ita mikrega grano blonda cirkondata per blanka jermo apartenas, malgre lua aspekto, a la familio dil spinati. Ol povas facile koquesar, quale cerealo, e povas preparasar kom «taboulé» (salada

"quinoa"-grani

disho di Libanana koquarto nun difuzita en Europa NDLT), «risotto» (tradicionala disho Italiana kustumale koquita kun rizo nun difuzita en Europa NDLT) o salado.

REKOLTO YE APROXIME LA 15ma DI AGOSTO

La merkato dil «quinoa», nunepoke amasale importacita de Bolivia tra equitatoza komerco-cirkuiti, havanta la ekologia qualeso-atesto, esas ankore sen granda importo : de 6.000 til 7.000 tuni konsumesas singlayare en Europa. La duimo de oli konsumesas en Francia, segun la cifri komunikita da la CAPL. Quankam oli ne reprezentas granda quanto, la unesma rekoltaji en Loire-valo esas tamen la rezulto di laboro durinta dum duadek yari, efektigita precipue che l'universitato Wageningen di Nederlando, ed en Dania, por realigar varietati adaptita al

kultivado en Francia. Du laboratorii dil «Ecole supérieure d'agriculture d'Angers» (pron : Anje) (ESA) [Supera agrokultivo-skolo di Angers], qui esas parteneri di ca projeto, laboras anke por l'amelioro di la kultivo di ca planto. Se la mildeso dil klimato di la Loire-valo esas, *a priori*, oportuna ad ita postulema planto - olqua odias la granda varmeso, la humideso-eceso e la aquo-indiĵo - onu devas anke skribar

ke la triadeko de pioniri qui riskis l'afero ankore afrontas multanombra desfacilaji. Tante plu ke l'utiligo di kemiala produkturi por protektar la planti ne permesas por ita kultivajo instalita en la sulo dum la monato marto. Omnakaze, la «quinoa» di la Loire-valo rekoltesos ye la 15ma di agosto, cirkume.

Segun artiklo publikigita en la ĵurnalo FRANCE-SOIR

NOVELO

LA KLARVIDANTINO DI PALMA

Bernard Lefol seĝornas dum lua vakanco che lua onklino Xaviera. El esas la fratino di lua matro. Onklino Xaviera esas charmanta persono, ma lua maxim grand avantaĵo esas la fakto, ke el habitas en Palma, chefurbo di Mallorca, olqua esas la maxim granda de la insuli Baleari. Nulo valoras plu multe kam onklino posedanta proprietajo ye tri kilometri de la maro.

Ni esas dum la yaro 1956, juste ye la 1ma di agosto, e Bernard jus arivis en Mallorca, ye la matino di ca dio, per la navo veninta de Barcelona.

Itadie sur la sovaja plajo di Es Trenc, la konversado havas kom temo persono di Palma, misterioza klarvidantino, pri qua omni parolas.

- El esas extraordinara ! Ma lo esas tre desfacila kontaktesar kun elu. On vidas el ofte che la richa Mallorcani. Quankam multa de li konsideras el kom sorcistino. Uli mem volas nulakaze permesar ad elu transirar la solio di lia palaci...

Bernard desproximeskas de la grupo dil konversanti e komencas marchar sola. La plajo ek blanka sablo

extensesas sur plura kilometri e l'aquo blua, la pin-foresto ignorata dal chaseri igas ol esar paradizo di mondo-extremajo.

- Ho yunulo, kad vu povus dicar a me la tempo ?

Bernard ne remarkis muliero sidanta sur kavajo di duno, opoze a la maro. Elua longa robo ek linajo, la fulardo, qua cirkondas lua hari havanta koloro di korvo-alo efikas ke el esas apene videbla en la sabla kavajo ube el shirmis su kontre la vento.

- Esas du kloki e duimo posdimeze, siorino.

- Kad vu havus fairo ?

Bernard ekirigas acendilo de lua posho. La damo, elqua sen irga dubo esas Mallorcana, acendas longa sigareto havanta orea extremajo. Ita sigareto esas forsan Turka od Egiptiana.

- Vu esas Franco, kad ne ?

- Yes. Me esas Bernard Lefol di Perpignan, ma me seĝornas vakance che mea onklino, markezo del Piombo.

- Ha yes, elun me konocas. El esis damzelo Catayun, kad ne ?

Bernard sideskas en la sablo proxim la damo. Quante el povas evar ? Kad inter kinadek e sisadek yari ? Elu regardas Bernard. Plu precize elu regardas la manui di Bernard. Elu dicas :

- Me esas Palmira Diaz Del Belveder. Vua manui esas interesiva.

Impereme, el sizas la sinistra manuo di Bernard. Elu inversigas ol, la palmo esanta supre. El examenas rapide la precipua linei qui sulkizas olu e dicas ne tre laute quaze el parolus a su ipsa :

- Vun me vidas che la mediki. En Francia ed exterlande. Omnaloke vu iras a la hospitalo. Ma ico ne esas por vu.

Bernard ne prizas multe la hospitali. E lua deziro lernar instigus lu okupesar pri literaturo, teatro, cinemo prefere kam pri medicino. Palmira duras parolar per monokorda voco, sen perceptebla emoco :

- Ante ke quar yari pasos, ulu de vua familio mortos en aviono. Ma ico esos sat indiferenta a vu. Lo esas quaze lu esus fora parento... Me vidas la morto por vu kande vu evos kinadek-e-sis yari...

Vere, Palmira ne esas klarvidantino di la kategorio qua adportas kurajo a lua konsultanti...

El pluduras lua litanio. Pri min malauguroza temo. El anuncas amoreti min o plu fortuneza, granda pasiono qua abutas a nulo. Amoralo relato qua duos dum plu kam duadek-e-kin yari e pekunio, multa pekunio ma ye la fino di lua kariero.

- Ni vidos, Bernard konkluzas.

E lu staceskas dum exkuzar su :

- Me devas departar, mea onklino tote ne prizas kande on esas tarda por la dejuno.

- Venez vizitar me en mea hemo. Calle San Juan. Me esas ibe

singlavespere quik de 20 kloki. Ni manjos kune. Vu mem darfas venor kun vua amikino Marie-Louise. Ni konvenez posmorge vespere...

Barnard audas su responder :

- Calle San Juan, ye la numero 7. Konsentite, me venos kun Marie-Louise.

- Me habitas che la unesma etajo dextre.

Lo esas kelke plu tarde ke il koncieskas ke Palmira ne indikabis a lu la numero di la calle San Juan. E, precipue, il nulainstante mencionabis l'existo di lua amikino Marie-Louise veninta de Perpignan por la vakanco. Ica omno esas stranja...

Kad la diablo povus adoptar hominala aspekto ?

Dum la dejuno Bernard ne povas impedesar anunciar a la grandanombra kunmanjanta gekuzi ed amiki di lua familio :

- Me renkontris stranja muliero sur la plajo. El predisis a me la futuro ed el invitis me por dinear che elu posmorge vespere. Elu mem demandis a me venor kun Marie-Louise. Quale el povas savar ke Marie-Louise existas ?

Onklino Xaviera aceptas lo dicita per pavorigita mieno :

- Lo esas «la» Palmira quan tu renkontris sur la plajo. Se tu voluntas askoltar mea konsilio, evitez frequentar el, quaze el esus la pesto. Onu dicas ke el esas la diablo ipsa.

Ed onklino Xaviera facas kruco-signo, el imitesas quik da lua gefilii... Bernard divenas revema :

- Tamen el esas eleganta ed havas bona manieri. Tun elu konocas bone, onu dicus.

- Yes, lor mea fianco, el deskriptis a me nia omna futura desfortuni e til la preciza cirkonstanci di la morto di tua onklulo, mea kara Jacinto !

Itainstante l'omna asistanta personi facas liafoye kruco-signo lor la aludo ad onklulo Jacinto, ilqua mortis ye la dio di lua quaradekesma aniversario pos recibir sur la kranio petra kruco ornanta la frontono di lua proprietajo depos plu kam sisacent yari.

Ye la morga dio, Bernard e lua amikino Marie-Louise tamen demandas ad onklino Xaviera la permiso utiligar un de la automobili dil familio...

- ...Por irar dinear a Palma.

- Che la Palmira kad ? Nulu savas ube el habitas.

- Icon me savas koncerne me ! E Marie-Louise tre deziras renkontrar elu. Me konfesas ke me tre prizus intelektar quale ita damo savas ke el existas...

Arivinta en Palma, Bernard e Marie-Louise havas nula defacilajo por deskovrar la numero 7 di la calle San Juan. Ol esas imoblo qua probable evas de la tempo dil Renesanco. Lua muri havas plu kam un metro de dikeso. Che la teretajo esas streta aperturi protektata per forta greti. Grandega portalo iriganta a « patio » facita por aceptar plura kalessi. An la muro, videsas ringi por la kavali vivinta hike dum la pasinta yarcento. Sequas icon marmora eskalero lumizita per torchovazi. Ica omno aspektas tre eleganta ed aristokratal.

Bernard e Marie-Louise arivas che la unesma etajo. Tri pordi videsas sur la marmora fluro. Li sonigas dextre. Esas non kloki triadek minuti posdimeze. Lo esas Palmira ipsa qua venas apertar la pordo. El vestizesas per longa tuniko ek nigra silko, havas reda turbano cirkum la kapo ed ora koliaro sur la kolo.

Bernard e Marie-Louise impresesas profunde per l'apartamento di la Palmira. Li quik vidas Hispana armario, mobli inkrustita per perlomatro ed ivo. An la muri akrochasas portreti di ancestri. En la vetrini, on povas admirar precoza arjentajaro. Elu explikas :

- Mea familio habitas hike depos quaracent yari. Me esas sola ed ico esas tro vasta por me. Ma me esas la gardistino di ca santuario. Me preparigis kolda dineo. Ni parolos pri Marie-Louise kelke plu tarde. Dume, me irigos da vi la « tour du propriétaire » (turo dil proprietanto, t. e. vizitar la tota domo NDLT) quale vu dicas en Francia.

Pos la vizito di ca luxozza palaceto, admirata da amba yuna homi, e pos la dineo, la Palmira sizas la manuo di la yunino, qua ne povas evitar fremisar : la manuo di la klarvidantino frostigesas malgre la varmeso dil monato agosto regnanta sur la insulo... Palmira, miklozante sua okuli, komencas sua litanio.

- Vu spozigos stranjero. E vu departos ad Afrika. En nigra Afrika, lo esas ibe ke vu vivos la maxim granda parto de vua vivo. E vu havos filiulo, unika filio. Il esos ecelanta multarelate e lu esos fieresomotivo a vu...

Bernard askoltas la predici. Nigra Afrika ? Kad stranjero ? Tam bone kam ilu savas, Marie-Louise havas nula projeto pri ta mondo-parto. Elu nur volas esar docisto pri la Hispana linguo e pro nula motivo el forirus de lua genitori e neanke de Katalunia.

La yari pasas, Bernard e Marie-Louise instalas su en la vivo. Bernard, koncerne lu, iras ad Aljeria kom soldato. Lor konjedo, lua patro dicas a lu :

- Sis monati ante nun, ni tre pavoris. Regardez !

Ed il prizentas a lu informo pri morto ekstraktita de la lokala diala jurnalato : « Doktoro Lefol, lua spozino e lia filii havas la chagreno savigar da vu la morto di Bernard Lefol, serjento che la transport-grupo 351 en Blida, mortinta por Francia ye la 24ma di julio 1960. » Sequas lore la rituala formuli en tala kazo.

- Apene kredebla ! pri qua paroles ? Sama nomo, sama prenomo.

Ita desfortunoza homonimulo esis, ultree, en la sama trup-unajo kam Bernard, qua ipsa esis serjento che la transport-grupo 451. Lua patro pluduras parolar :

- Multa personi kredis ke parolesas pri tu ! Me serchis informi. Parolesas pri familio Lefol qua habitas en Salon-de-Provence. Li esas tre fora kuzi pri qui me ne savis ke li existas. Me saveskis quale mortis ita Bernard Lefol. Il esis komisita por gardado en la karcereyo di Blida ed Aljeriana teroristo sucesis eskapar. Il kaptis mitralioso e pafadis talgrade ke la kompatinda Bernard atingesis da kugli en la pektoro. Il mortis en l'aviono qua transportis lu ad Aljer.

Subite, Bernard, memoras la ceno sur la plajo di Mallorca, ye la 1ma di agosto 1956, t.e. ye la dio di lua arivo ibe. Palmira parolas a lu :

Ante ke quar yari pasos, ulu de vua familio mortos en aviono. Ma ico esos sat indiferenta a vu. Lo esas quaze lu esus fora parento...

La nekonocata Bernard Lefol mortis ye la 24ma di julio 1960, fakte quar yari pose...

La Bernard Lefol pri qua ni parolas, koncerne lu, quale Palmira dicis, vizitos multanombra mediki. Kom « medikala vizitisto » laboranta por granda firmo farmaciala. En Francia e Nord-Afrika. Palmira esis justa. E ye kinadek-e-sis yari il aquiras morbo qua normale esabus mortigiva ma il transvivas miraklatre.

Dum la sama yaro 1960, lo esas la foyo di Marie-Louise havar surprizo. Por el anke, la predici da Palmira parte realeskis. El renkontris Libanano e de nun pasas multa tempo en Mali. El jus havis filiulo.

Retroveninta en Palma, elu ne povas rezistar la tenteso : oportas ke el

retroirez vidar Palmira, la sorcistino. Elu notabis l'adreso sur lua mikra posh-kayero : calle San Juan, ye la numero 7, unesma etajo dextre. Palma ne esas tante granda urbo. Elu rapide trovas la palaco segun Renesanca stilo, la « patio », la marmora eskalero, la granda pordo. Elu sonigas. La pordo apertesas. Nekonocata damo havanta blanka hari apertas :

- Bona vespero, siorino. Kad me esas che Siorino Palmira Diaz Del Belveder ?

- No, tote ne !

- Marie-Louise tra la mi-apertita pordo, rikonocas la armario, la precoza mobli, la vetrini vidiganta arjentajaro. Omna kozi quin elu grande admiris quar yari antee.

- Ka Siorino Diaz Del Belveder ne plus habitas hike ? Me venis dinear hike, en lua hemo, kun amiko, quar yari ante nun...

La damo havanta blanka hari enirigas elu ed invitas el por sideskar en la fotelo ipsa ube el sideskis quar yari antee. Marie-Louise naracas la lora vizito, la predici. Elu deskriptas ad el precize la quar altra chambri dil apartamento. La damo askoltas elu kun mieno sempre plu astonata. El fine dicas, parolante tre serioze :

- Mea kara yunino, ne esas irga dubo : vu ja venis adhike. Kad dum mea absenteso !? Ma me povas jurar per la Santa Virgino ke mea spozulo, mea filii e me ipsa habitas hike depos quaradek yari. Mea matro esas infirma e, depos duadek yari, ica apartamento nulatempe esis vakua mem dum nur un dio. Me tote ne konocas ita Palmira Diaz Del Belveder e nulatempe audis parolar pri el...

Misterio...

Novelo ekstraktita de la libro ILS ONT VU L'AU-DELA (LI VIDIS LA TRANSA MONDO) da Pierre Bellemare e Jean-Marc Epinoux.

DESKOVRANTE TOLSTOY

Artiklo publikigita en THE INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE lor l'aniversario dil transpaso di Tolstoy.

Victor Erofeyev interesas itere pri la Rusa ikono literatural Leo Tolstoy lor la centesma aniversario di lua morto por fine judikar ke il ankore esas ulo importanta nia-epoke.

Leo Tolstoy mortis cent yari ante nun, ye la 20ma di novembro 1910, e lua nomo divenis sinonimo en la tota mondo di la grandeso dil Rusa literaturo. Ma en Rusia, la filozofio di Tolstoy – «Tolstovstvo» - kun lua advoko por ne-violento e lua libera interpretado dil Evangelii, duras produktar feroca debati.

En 1901, la Rusa Eklezio ortodoxista exkomunikis ica skriptisto ; ye kelka dii ante la 100ma aniversario di lua transmondesko, la dicita Eklezio refuzis egardar la demandi por itere examinar lua kazo.

Fakte, lo ne esas tre probabla ke Tolstoy esabus tre chagrenita pro co : La forteso di lua talento donis a lu eceptala chanco surirar nekustumala voyo selektita da lu e celebrar la vivo en lua omna videblaji.

Me sentas fiziologiale plezuro per lektar Tolstoy, e tante plu me lektas ilu, quante plu esas granda la plezuro. Lua vorti genitas odori, soni, vibri de sentimentis ed humori. Oli esas plu vasta kam irga filozofiala doktrino, e mem plu importanta kam la auctoro ipsa, quan lua vorti explotas senkompate. En omna literaturi, forsan, nulatempe esis tante « sen-idea » skriptisto qua livris skripturo a la mondo pleniganta ni per admiro pro lua povo, e timo pro lua libera sincereso.

La vorti da Tolstoy eskapas de la skriptisto por revelar la signifikio dil existo – kelkafoye astonive li revelas anke ita skriptisto dum la proceso. Marcel Proust konsideris Tolstoy kom

l'omnopovanta sinioro di sua verki, kontrolanta lia omna agi e pensi. Se esas tale lu esas jeneroza sinioro, qua esas granda pro ke il donas libereso a lua protagonisti, e li, per enirar nia memori, divenas plu vivanta kam lo vivanta. La unesma balo di Natasha, la kaval-kuro en « Anna Karenina », la maladeso e morto di Ivan Ilyich – ica omno plenigas la lektero per fundamentala plezuro, ed anke per la hororo afrontar la vera fonti dil existo. Kelkafoye semblas ke Tolstoy naskis por subversar la regulo di la literaturo e por ridar pri olua pretendi esar lernolibro di la vivo.

Tolstoy ne prizis diskutar pri « literaturo », e carelate ne diferis de skriptisti quale Dante e Shakespeare. Il ne opinionis esar ipsa profesionala skriptisto. Il esis plu multe « serial killer » di literaturala normi. Ilua mento e korpo furiis pro tante nedominacita pasioni ke lo ne esis posibla perceptar ube oli finis.

Il esis subverso-modelo en lua personala konduto ; il odiis la « progreso » e l' »epoko dil progreso » ; il salutis la libereso por la mulieri en mondo di severa sociala konvencioni ; il amis la simpla rurano, quankam per la sango e la kustumo il esis tiloste aristokrato. Lenin esis extraordinare justa kande il nomizis Tolstoy kom « spegulo di la Rusa revoluciono ».

Me prizas lektar pri la relati di Tolstoy kun lua famoza samtempani, nam oli esis plena de miskompreni e perfidaji. Il odiis Turgenev pro lua « demokratiala kruri » e pro lua amo di babilacho. Il deziregis defiar lu pri duelo per karabino povante pafar sisfoye. Il deskriptis la hororaji dil milito en lua historii pri Sevastopol, quankam lua propra karaktero esis anke

kombatema e ke lu terorizis lua spozino, Sofia Andreevna. Ilua demonstriva vejetarismo e rurano-labori aspektis prefere kom jokachi (« Mujiko* venis opoze a la komto ed anuncis, 'La plugilo servesas' »).

André Gide en esayo pri Dostoevksky redaktis ke Tolstoy obskurigis la grandeso di Dostoevsky. Ma kun la tempo-irado, la preponderanta opinio che la intelektozi divenis ke la monto reprezentanta Dostoevsky esis plu alta kam olta di Tolstoy. Nome, Dostoevsky havas klara skopo e definita ago. Kande, en lua verko, la cenokurteno apertesas, ni povas spektar quale sendea vivo duktas infalible a la peko ed a lo mala. La krimino transformesas a puniso.

Kontraste, kande Anna Karenina da Tolstoy lansas su ipsa sub treno, quo esas ico ? Kad lo esas lua puniso ? Granda tragedio ? La fato di falinta muliero ? Deliranta koncio-nivelo ? Ne esas respondo. Por obtenar ica respondo, segun la logikozeso di Tolstoy, onu iras a la policeyo, ma ico ne plus koncernas la skriptisto. Che Dostoevsky, la vivo obedias la penso. Che Tolstoy, la penso esas en konstanta turnado, quale la grenado qua explozos ed ocidos Princo Andrei Bolkonsky.

La noveli di Tolstoy ekiras de la mikra detali di lua diala agendo ; li kreskas e matureskas departante de sociala babilachi, infanteso-impresi, familiala legendi. Il aquizas lua gardeno ed ibe kreskas arboro kun paradiziatra frukti – delicoza, parfumizita, sukoza, unika.

La maxim nereala literaturo en la historio – la socialista realismo – selektis kooptar Tolstoy. Lu esperis imitar ilua stilo por subversar la mondo. Quankam se on volas definar ico, Tolstoy ne povas imitesar : por skriptar quale Tolstoy on devus esar netolerebla ed individualista komto.

Ye la fino di lua vivo Tolstoy ipsa arivis til la grado kritikar la ecesiva laudo pri Milito e Paco ed Anna Karenina – lo esas sama, il dicis, kam laudar granda fizikisto pro ke il dansas bone la mazurko. Kad ico ne esas extraordinara e brilanta miskompreno pri il ipsa e pri lua kreiva naturo ? Fine, Tolstoy la predikero arivis a konflikto kun lua propra talento. Lua teorio pri neviolentoza rezisto inspiris Gandhi e revelis la orientala radiki di la Rusa penso.

La Leo Tolstoy quan me amas, malgre to, esas la skeptiko, la juero, la konstanta movanto. Me amas lua dornoza vizajo, lua nebrozita barbo e lua infantatra serchado por trovar magiala 'verda vergo' en la foresto, olqua tenus la klefo pri la universala feliceso. Lua finala sekreta fugo de lua hemo en Yasnaya Polyana evidenteskas kom la kolmo dil dementeso. Ico produktas l'impreso ke por la skriptisto la tempo venabis lansar su ipsa sub la treno.

Recente, me vizitis Yasnaya Polyana, olqua jacas ye aproxime 100 kilometri sude de Moskva, e me vagis tra lua muzea domo meze di la mobli e di la objekti di aristokratral nesto. Subite, me intelektis de ube venis Milito e Paco – lo esis la longa, senafektaca jorno travivita en ica rurala proprietajo, la teoceremonio dil samovaro, la marchi tra la nepolutata aero.

Du provinciala policiani halte-restis an la pordo di ca proprietajo. Kad li lektabis Tolstoy ? Lin me questionis. Ni agis lo en la skolo, ili respondis.

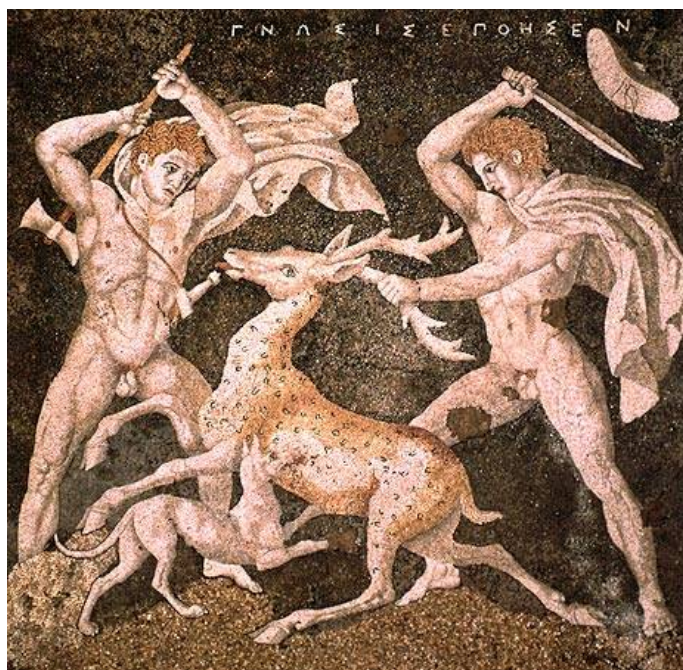
Sen Tolstoy, la vivo esus plu pala e plu povra. Ilua frazi tordita quale la radiki di arboro, lua observi, tam exakta kam olti da pafanto, ne apartenas nur a ni, ma anke a la futura generacioni.

Mujiko : basaklasa rurano en carala Rusia.*

LA REJIO MACEDONIA

Ni obliviez, dum la tempo di klepsidro, Euro- e debo-Grekia. Ni interesez pri antiqua Grekia, ne la Athinana, ne la klasika, ma pri Macedonia. Ol esis periferial rejio, quan la helenismo nur poke penetris. Peloponesia – t.e. sud-Grekia – ignoras ica nordala regiono, qua, trans la stranjera kolonii di Tesalonia, semblas esar tre barbara. La marjinala situeso

Ye la komenco dil historio di Macedonia, la mitala rejo Karanos fondas la unesma urbo, Agai, ube su instalas lua populo de nomada pastori. Ye historiale konocata tempo, la exkavi revelas l'existo di militera aristokrataro. Plura lokala dinastii emersas. Li suplantesos e submisesos da olta dil Téménidi – t.e. olta di Filipos e di Alexandros – qua pretendis naskir de filiulo di Héraklès, nome Téménos.

Chaso-ceno en Macedonia (Mozaiko)

geografial di ta frontiero dil civilizita mondo explikas ke la arkeologiisti dum longa tempo desprizis entraprezar exkavi ibe. La unesma ciencala misiono laborinta taloke evas erste de 1861 (sub la direkto da Léon Heuzey). La kreo dil Arkeological Servo di la Orient-armeo en 1915 (da generalo Sarrail) posibligis preparar la explori. Sur ica Franca fundamenti, lo precipua dil arkeologia laboro Greka evas de la duesma duimo dil XX-ma yarcento e pluduras hodie.

Restinta exter la Mediteraneala historio, Macedonia ekiras lua izoligo ye la fino dil VI-ma yarcento a.K. sub la Persiana minaco. Amyntas I-ma pravas lua politikala kapableso nam il sustenas Athina dum mantenar bona relati kun la Persi. La sequanta reji intelektas la importanteso dil meceneso : Zeuxis invitas dekorar la rejala palaco, Euripides rezidas ibe dum la necesa tempo por redaktar Oi Bakchai (la Bakanini). La amo al helenismo pluduras kun rejo Filipos II qua invitas Aristoteles kom preceptoro di lua filiulo. Ica selekto esis tre konvenanta. Diveninta rejo kande il evas 22 yari, en – 360, Filipos II esas altanivela politikisto, administranto, strategiisto, qua inventas timenda militistal formacuro, nome la falango. Athina e Sparta exhaustesis per interkombatar, lore venas di Macedonia la tempo, e la retorikal arto di Demosthénes ne povas impedar Filipos submisar la Greka civiti per lua trupi o per la « federuri » quin lu impozos a li.

La palaco di Filipos II, en Aigai, deskovresis en 1855. La korto povis aceptar 3.500 sidanta personi. Dek-ekin festino-chambri aceptis 500

kunmanjanti . Ye arkitekturala dome-
no experimentesis ibe la pilastro
havanta du adosita mi-koloni Ioniana.

Filipos II mortis asasinata da un de
lua gardisti. Kad forsan Persa
komploto ? Ma on povas dubar pri la
sagaceso di ca komploto, nam ol
surtronigis Alexandros III, la granda, qua
faligos la Persa imperio, per kombatar
Dareios III til fora dezerti, dum pludurar
lua kavalkado til la limiti dil mondo
lore konocata. La konquesto
konvoyigos a Macedonia materiala
richaji per superkargita charioti, ed
enciklopediala richaji qui esos profitoza
til la tempo dil occidentala Mezepoko :
Alexandros, kom bona dicipulo di
Aristoteles, duktabis kun su, lor lua
expediciono, specalisti pri la bestiaro, la
plantaro e la geografio.

Pos la morto di Alexandros,
Macedonia desapararas de la politikala
ceneyo internaciona. En la dispecigita
imperio, la historio pluduras sen ol. Olu
divenis Romana provinco en 146 a.K.
Dum la granda perturbi dil yarcento IV
p.K. ol partigesos a du administrerial
enti, Macedonia I e II.

Ante l'arivo dil orientala richaji
spoliata, ica rejio havis le sua propra,
extraktita de oroza fluvio e de la
mineyi. La ora maskili kaskizita per
bronzo transmisas la sublimita imajo di
superhoma militisti. La tri kroni ek ora
folii (ek querko, ek hedero, ek mirto)
esas marveli.

Olta qua deskovresis maxim recente,
deskovresis en 2008, ol impresas ankore
tam profunde kam dum la tempo
kande ol surhavesis duadek-e-quar
yarcenti ante nun, forsan dal yuna
filiulo di Alexandros, Héraklès, asasinata
pos la morto di lua patro, da generalo
Kassandros.

Bronza tripedo havanta gambi di
falva bestio ganesis lor la ludi di Héra

en Argos, ye aproxime 430-410 a.K.
Altra deini esas videbla : Kibélê,
Démétêr, ed anke Isis, sur reliefo evanta
de la II-ma yarcento a.K. dedikita ad
Isis, Sarapis ed Anubis, od sur reliefo ek
marmoro, videsas bela kapo havanta
lokli olqui nomizesis kom « Libiala » (II-
ma yarcento p.K.). La sinkretismo esis
manio dil Antiqua Epoko. Alexandros
irabis til la Egiptiana sabli kun lua
proximesanta guardo por konsultar
l'oraklo da Zevs Ammon, mesticigita
deo, por honorizar kom « filiulo di
Zevs », nome lua ancestro Héraklès ne
esis suficante importanta por lu. Lua
soldati judikis ico kom exajerita, « e
dum ke il pretendis per ita titulo
augmentar la brilo di lua prodaji, il nur
sucesis matidigar ol », tale opinionas
Quintus Curtius kande il raportas ica
oraklal konsulto.

Funerala stelei, plu familiara objekti
quale lud-kubi, osteti, vazari, kompro-
kontrati pri domo grabita en marmora
elemento, duktas til la pilastri di la
galerio di le Sorcita, olqua esas
monumento di Thessaloniki, chefurbo
lor la tempo kande Macedonia esis
Romana provinco. Ita quar pilastri, kun
elementi di arkitravi e pos-klasika
kapiteli korinthana, evas de la III-
ma yarcento p.K. e, kun duopla facio, li
memorigas la pilastri dil palaco di
Filipos. Singla facio ornesas per figuro ye
basa reliefo, Dionysos, Ariadnê, Léda,
Ganymédês... La nomo Sorcita
explikesas per la legendo. La figuri esus
la rejo di Trakia, lua spozino ed elua
servistini qui supozeble petrigesabis per
sorco quan ita rejo destinis ad
Alexandros – ma la deino Fortuno ne
obediis ilu. Elta sorgis pri Alexandros til
lua morto en 323 a.K., pro veneno o pro
encefalito. E trans ico el sorgis pri lua
nemortiva glorio historial.

Artiklo da SAMUEL publikigita en la jurnalulo PRESENT.

KONOCAR MADRID

Nul Europana chefurbo tante ripozis su en questiono lor la jus pasinta yardeko ! Madrid sen renegar lua eleganteso nek lua aceptemeso, audacis agar risikoze por enirar kun energio la yarcento XXI. La rezulto esas konstatabla : extraordinara pro la inventemeso e la fido a la futuro.

Quale enirar urbo ? Kad diskrete o, kontree, sentime ? Madrid, por finir ica debato, trovis simpla e sincera maniero por lasar su invadar : ne agar quaze lu simulis ulo. Madrid esas nemediata. Madrid ne ludas ye celo-trovo. La vizitanto qua deskovras Madrid savas ke lu esas en Madrid. Ed en nula altra loko. Lo esas tale ke on konoceskas vera chefurbo !

On povus laudar hike la qualeso dil 'infrastrukturi' de nun disponebla : dil aerportuo, rangizita inter la unesma kin Europana aerportui pro lua trafiko, dil reto di subtera treni havanta multa branchi, akurata e sekura, dil chosei e dil automobilal chosei, dil treno kun granda rapideso... Madrid koncerne la transportili, esas modernega urbo : quale ico debesas, dicos ula personi !

Pordego di "Alcalá"

E quale omna chefurbi, Madrid odias l'ideo ipsa di la senmoveso. Ico esas afero pri permanso. La urbi qui esis importanta en la historio di la homaro – e qui ankore hodie esas importanta – esas kapabla asumir danjeri, rezolvas affrontar nova defii, aceptas rinovigar su. Dum tempo-periodo de deko de yari, la Hispana chefurbo reale abordis nova yarcento. Ico esas multe plu multe kam neprofunda tualetto, lo esas vera metamorfoso quan ita urbo subisis.

Ma ultre la fakto ke ita urbo sucesis rajuntar la moderneso di nia epoko koncerne la publika equipuri, Madrid audacis previdar sen « tabu » lua futuro. Lo maxim astoniva, esas la multopreso dil konstrukteyi qui entraprezesis e finesis sucesoze en rekorda kurta tempo. Lo esas anke la diverseso dil ambicii. Nome oportis esar vere tre kapabla ed audacoza por enterigar dek kilometri de periferial voyo por krear promenadeyo an la rivi dil Manzanares, ita obliviata fluvio. Nur Madrid povis agar lo. E dum nur periodo de sep yari. Madrid Rio esas hodie exemplo pri la apteso di granda metropolo vinkar la diktateso dil automobilal trafiko ed ofrar – a maxim diversa quarteri – spaci por laxigo dil mento e plezuri di liber-tempo.

La sudwesto dil Hispana chefurbo tale divenis laboratorio por la vivo komuna. Ed ol esas modelo pri inventemeso ye la nivelo dil kreado. La

anciena bucheji di ca urbo, qui olim esis domajegata inkluzaji depos plura yardeki, esas hodie vivo-loko danke la zeloza deziro dil artisti ed entraprezisti omnaspeca. Hike, quale ofte en Madrid, la privata sektoro marchas en la pazi dil publika inicio. Nulo povas facesar dum restar egoiste kampanta en sua tereno-duimo. (...) Madrid eksplozas pro imaginado e regardas « rekte avan su » sen irgatempe renegar olua pasinta tempo. Simbolatra exemplo inter multa altri: la Prado depos tro longa tempo existis strete. La efektigita extenso, sen kaptesar da megalomanio, produktis muzeo digna de la maxim prestijozona mondala kolekturo pri Hispana arto trovebla sur nia planeto. Preske dek-e-un million vizitanti promenis en la nova expozo-chambri depos la tempo di lia aperto, t.e. quar yari ante nun.

Logikoze, Madrid utiligas lua trumpi. La Paseo del Arte, ita splendida promenadeyo pri arti qua rezumas en kelka kilometri la historio di tota kulturo, bezonis plu bone identigita simbolo. On rezolvis do transformar la belega Palaco di Cibele a vera ambasaderio kultural dil Granda Madrid. Oportas vizitar ica nova loko sen karear la panoramo quan on deskovras departante de la teraso: un de la maxim romantika urbi dil mondo de nun ofras su a la regardi di omni.

MADRID O LA FORTESO DIL AGANTA IMAGINADO:

Arkitekturo, modo, koquarto, Madrid koncernesas per omno

Nome Madrid ne povas deskriptesar per la moderneso di lua aeroportuo o di lua sistemo pri subtera treno. Madrid ne povas konfundesar a lua muzei, e mem min multe a lua futbol-klubo. Madrid esas urbo. Konseque ol esas pulsanta

Fonteno di "La Cibele"

kordio. E la kordio di Madrid esas facile prenebla. « Se tu esas en Madrid, tu esas di Madrid », dicas ofte la kustumala klienti dil « tapas »-drinkeji kande li paroleskas a nekonocati. Nur tre mikranombra metropoli havas gastamikeso tante simple afabla.

Vivar en Madrid, lo esas infalible travivar Madrid. E travivar Madrid ne esas sempre tote repozanta kozo. Oportas savar vigilar quoniam* nulatempe esas tro tarda en Madrid. Oportas savar esar gurmanda quoniam la Madridana koquarto esas un de le maxim sentimentala ed injenioza di nia planeto. Oportas savar ridetar quoniam la strado-spektaklo di Madrid liberigas su de omna konvencioni e de omna timidesi.

Malgre la krizo e la necertaji asociita a la futuro, Madrid refuzas la tenteso dil pesimismo e dil retrodukto a su. La ambicioza labori, realigita lor la recenta yari, posibligis a ta urbo igar duriva lua plaso en la klubo dil granda metropoli Europana sen perdar irgo de lua charmo. Madrid savas lasar su invadar. Ma Madrid, retroe, invadas omno. Precipue la kordii. Lo esas probable pro ca motivo ke esas tante defacila ekirar olu.

Segun artiklo pri Madrid publikigita en la Franca jurnalulo LE FIGARO.

Por havar plu multa informi pri Madrid en la Franca patuazo*, onu « click »-ez sur: www.esmadrid.com/fr

JUNIUS BRUTUS

UNESMA KONSULO DIL ROMANI

Lucius Junius Brutus, filiulo di fratino di Tarquinius la Superba, qua timis subisar la sama fato kam ilua fratulo, ocidita da lua onklulo pro lua richaji e lua prudenteso, fingis esar fola; itaque* il surnomizesis kom Brutus (Latine ico signifikas ulo quale: neinteligenta grosierulo NDLT). Kande la yuna filiuli dil rejo iris a Delfi, on akompanigis li, moke, da Brutus. Ita Brutus ofris kom donaco a Deo Apollôn ora vergeto celita en sambuka bastono. Quik pos ke l'oraklo respondabis ke ita qua, kom unesma, kisos lua matro, havos la povo en Roma, lore Brutus kisos la tero. Plu tarde por venjar la violentajo facita a Lucretia, il juris perisigar la reji, konsente kun Tricipitinus e Collatinus. Pos ke la princi esis exilita, il elektesis kom unesma konsulo di Roma, il vergobatigis e frapigis per hakilo lua propra filiuli, qui, komplice kun le Aquilius e le Vitellius, konspirabis por duktar le Tarquinius en Roma. Lor kombato quan il facis kontre li, Brutus entraprezis duelo kontre Aruns, filiulo di Tarquinius ed amba sukombis a la vunduri quin li facis reciproke a su. La kadavro di Brutus expozesis che la Forumo; lua kolego dicit lua funerala laudo, e la Romana siorini surhavis trauro-vesti dum un yaro.

HORATIUS COCLES

Porsena, rejo dil Etruriani, probis riestablisar le Tarquinius en Roma; ja, dum la unesma shoko, il kaptabis la monto Ianiculum; lore Horatius Cocles (tale surnomizita pro ke lu perdabis un okulo en altra kombato) stacas ye

l'enireyo di ligna ponto, ube sola il haltigas la esforcis dil tota enemika armeo, til ke la ponto tranchesas dop lu; il falas kun ica ponto aden la fluvio Tiberis, e, tote armizita, il rajuntas lua sampatriani natante. Por rekompensar ica ago, la republiko donis a lu la tota sulo klozita en la cirklo quan la soko di plugilo povis trasar dum la tempo-periodo di un dio. Utree, on erektigis statuo homaje a lu en la « Vulcanal » (altaro di deo Vulcanus).

C. MUCIUS SCAEVOLA

Rejo Porsena siejis Roma; Mucius Cordus, viro havante remarkinde tre ferma karaktero, adiras la Senato, e demandas la permiso enirar kom trahizero la enemika kampeyo; il promisas ocidar la rejo. La permiso grantita, il arivas a la kampeyo di Porsena ube, surprize, il ocidas, vice la regnanto, oficiro surhavanta purpurea vesti. Kaptita e prizentita a la rejo, Mucius pozas sua dextra manuo sur la fairego di altaro, por punisar ol, per itaspeca tormento, pro lua eroro en la selekto di olua viktimo. Emocigita per kompato, Porsena eskartigas ilu de la altaro; lore, quaze pro gratitudo, Mucius deklaras a la rejo ke triacent Romani quale lu ipsa juris mortigar il. Pavorigita per ita paroli, Porsena aceptas gajo-homi, e cesas kombatar. On donis kom rekompensajo a Mucius prati jacanta trans la fluvio Tiberis e qui nomizesis segun lua nomo Muciana prati. Il anke obtenis la honorumo di statuo konsakrita a lua memorajo.

Tradukuro ekstraktita de la verko : DE VIRIS ILLUSTRIBUS.

NIA POEZIALA ANGULO

Segun la konsilo da T. Sweetlove trovebla en la numero 4/2006 di KURIERO INTERNACIONA yen lineopa proz-tradukuro di poemo dal Franca poeto Charles Baudelaire.

LA HOMULO E LA MARO

Libera homulo, sempre la maron tu amos !
La maro esas tua spegulo ; tua anmon tu kontemplas
En la senfina desvolvado di lua ondo,
E tua spirito ne esas abismo min bitra.

Tu delectesas en plunjar interne di tua su-imagjo ;
Olun tu embracas per la okuli e la brakii, e tua kordio
Distraktas su kelkafoye per sua propra rumoro
Audanta la bruiso di ta nedomtebla e neamansita lamento.

Vi amba esas tenebroza e diskreta ;
Ho homulo, nulu sondis la fundo di tua abismi ;
Ho maro, nulu konocas tua intima richaji,
Tante zeloza vi esas por gardar via sekretaji !

E tamen yen ke depos sennombra yarcenti
Vi interkombatas sen kompato nek remorsi ;
Talgrade vi amas la masakro e la morto,
Ho eterna luktanti, ho nepacigebla frati !

Extrakturo de LES FLEURS DU MAL (*DI LO MALA LA FLORI*)

NADA TE TURBE – TAIZE

Nada te turbe, nada te espante
quien a Dios tiene nada le falta
Nada te turbe, nada te espante
solo Dios, basta

Nada te turbe, nada te espante
quien a Dios tiene nada le falta
Nada te turbe, nada te espante
solo Dios, basta

Nada te turbe, nada te espante
quien a Dios tiene nada le falta
Todo se pasa, Dios no se muda.

La paciencia todo lo alcanza.

En Cristo mi confianza,
y de Él solo mi asimiento,
en sus cansancios mi aliento,
y en su imitación mi holganza.

Aquí estriba mi firmeza,
aquí mi seguridad

la prueba de mi verdad,
la muestra de mi firmeza

Nada te turbe, nada te espante
quien a Dios tiene nada le falta
Ya no durmáis, no durmáis,
pues que no hay paz en la tierra.

No haya ningún cobarde
aventuremos? la vida.

No hay que temer, no durmáis,
aventuremos la vida.

Nada te turbe, nada te espante
quien a Dios tiene nada le falta
Nada te turbe, nada te espante
solo Dios, basta.

Nulo vun trublez, pavorigez vun nulo
ta qua Deon havas, nulon bezonas

Nulo vun trublez, nulo vun pavorigez
nur Deo suficas

Nulo vun trublez, pavorigez vun nulo
ta qua Deon havas, nulon bezonas

Nulo vun trublez, pavorigez vun nulo
nur Deo suficas

Nulo vun trublez, pavorigez vun nulo
ta qua Deon havas, nulon bezonas

Omno finas, Deo ne chanjas.

Pacienteso omnon atingas.

Ye Kristo me fidas,

lu esas mea apogilo,

lua sufrado men fortigas,

imitar lu men joyigas.

Hike esas mea forteso

hike mea sekureso,

la pruvo di mea vereso,

to quo montras mea fermeso

Nulo vun trublez, pavorigez vun nulo
ta qua Deon havas, nulon bezonas

Vi ne dormez, ne dormez,

pro ke ne esas paco sur la tero

Ne esez ula senkurajozo

quo esez aventuro? La vivo.

Onu ne timez, vi ne dormez,

esez aventuro nia vivo.

Nulo vun trublez, pavorigez vun nulo
ta qua Deon havas, nulon bezonas

Nulo vun trublez, nulo vun pavorigez
nur Deo suficas.

Tradukuron facis nia amiko Fernando Tejón)

L'ILIADO

DA HOMEROS

Rezumo di lo preirinta : *Pro insulto facita da rejo Agamemnôn a lua sakrifikisto la Deo Apollôn punisas per mortigera epidemio la Akhaiani. Pos granda disputo kun rejo Agamemnôn, la heroulo Akhilleus mustas cedar. Il imploras lua deala matro Thêtis por pledar favore a lu koram Zevs la rejo dil Dei. Zevs konsentas grantar sua helpo ad Akhilleus e sendas mentiera sonjo ad Agamemnôn. Pro miskompreno, la Akhaiani preparas su por departar e retroirar a lia hemo. La rejo e militisto Odisseus tamen probas despersuadar li agar tale, e tandem li preparas su a la kombato. Ma la Troiani avertita da Iris sendita da Zevs preparas su anke a la kombato. Nihilominus* amba partisi probas obtenar interkonsento por posibla paco. Ma Zevs sencese tedata da Hèrè acceptas ke fine eruptez la milito. Pos ke lua fratulo Ménélaos vundesis rejo Agamemnôn incitas zeloze la Akhaiani a la milito balde komencanta. La krueleja komencas senfriste.*

RAPSODIO V

Lore, Pallas Athènè donis la forteso e l'audaco a la Tydéido Diomèdès, por ke il famizez su inter omna Argiani ed obtenez granda glorio. El spricigis de sua kasko e de sua shildo neextingebila fairo, simila a la stelo dil autuno qua brilegas ed esas splendida exter l'Okéanos. Tala esis ica fairo spricanta de elua kapo e de elua shultri. Ed el pulsis olu aden la meleo ube omni precipitis su tumultoze.

Inter la Troiani vivis Darès, richa e nereprochebla sakrifisto di Hèphaistos, ed il havis du filiuli, Phègeus ed Idaios, habila ad omna kombati. Ed amba, sur un sama charo, asaltis la Tydéido, qua iris pede. Kande li proximigabis su, Phègeus, kom la unesma, lansis ilua longa piquo, e la pinto froletis la sinistra shultro di Tydéido, ma il ne vundis lu. Ed ilita, luafoye, lansis sua piquo, ed ica lanso ne esis ne-utila, nome departante de lua manuo ol penetris en

ilua pektoro, inter la mami e faligis la enemika militisto. Lore, Idaios fugis per abandonar lua bela charo e ne audacante defensar lua mortigita fratulo. Certe, il ne povabus, pro ico, evitar la nigra morto ; ma Hèphaistos, teginte lu per nubo, raptis lu, por ke la oldeso di lia evoza patro ne esez desesperanta. E la filiulo dil grandanma Tydeus sisis lia kavali, quin lu livris a lua kompanuli por duktesor a la kava navi.

E la grandanma Troiani, vidante la du filiuli di Darès, la una fuganta e l'altra mortinta proxim lua charo, esis trublita til la fundo di lia kordii. Ma Athènè havanta klar okuli, sizante la furioza Arès per manuo, parolis a lu tale :

- Ho Arès, Arès, plago dil homi, tu qua esas tote sangoza, e qua renversas la muregi, ka ni ne lasos interkombatar la Troiani e la

Akhaiani ? Utinam* Patro Zevs grantez la glorio a qui lu volos. Ni retroirez ed evitez la iraco di Zevs.

Tale parolinte, el duktis la furioza Arès ad-exter la kombato e sidigis ilu sur la supera rivo dil fluo Skamandros. E la Danaani retropulsis la Troiani. Singla de la chefi mortigis un militisto. E, kom la unesmo, rejo Agamemnôn faligis de lua charo la granda Odios, chefo dil Halizôni. Dum ke ilta fugis, il sinkis sua piquo aden lua dorso, inter la shultri, ed ol trapikis lua pektoro, e la armi di Odios sonegis dum lua falo.

Ed Idoméneus ocidis Phaistos, filiulo dil Maioniano Bôros, ilqua venabis de la fertila lando Tarnè. La glorioza Idoméneus trapikis lu che la dextra shultro, per ilua longa piquo, ye l'instanto kande ilta acensis adsur sua charo. Ed il falis, ed abomininda ombro tegis lu, e la servisti di Idoméneus spoliis lu.

L'Atréido Ménélaos ocidis per lua akuta piquo Skamandrios habila por chasar. Il esis filiulo di Strophios. Lu esis ecelanta chasero quan Artémis ipsa instruktabis por trapikar la falva bestii, e quan elu nutrabis en la boski, sur la monti. Ma nek lua habileso por lansar la flechi, nek Artémis qua joyis pro lua flechi, ne utilesis ad ilu. Dum ke il fugis, la famoza Atréido Ménélaos trapikis lu per sua piquo en la dorso, inter l'amba shultri, e trafenetris lua pektoro. Lore, il falis sur sua facio, e lua armi sonegis.

Mèrionès ocidis Phéréklos, filiulo di karpentisto Harmôn, qua fabrikis habile omna kozi per lua manui e quan Pallas Athènè multe amis. E lo esis ilu qua konstruktabis por Alexandros ita horizontala navi qui esis produktonta tanta malaji a la Troiani ed a lu ipsa ;

nam dal Dei la oraklin ilu nesavis. Mèrionès, persequanta Phéréklos, frapis ilu ye la dextra gluteo, e la pinto dil armo penetris en l'osto til en la veziko. Ed il falis jemante, e la morto tegis lu.

Mégès mortigis Pèdaios, nelegitima filiulo di Antènôr, ma quan la deala Théanô nutrabis sorgoze meze di elua amata filii, por plezar ad elua spoza. E la glorioza Phyléido, proximeskante a lu, frapis il per sua akuta piquo dop la kapo. E la bronzo, tra la denti, tranchis lua lango, ed il falis en la polvo dum klemar per lua denti la kolda bronzo.

L'Evaimonido Eurypylos ocidis la deala Hypsènôr, filiulo dil grandanma Dolopiôn, sakrifikisto dil Skamandros, e quan la popolo honorizis quaze Deo. E la glorioza filiulo di Evaimôn, Eurypylos, asaltante lu, dum ke il fugis, frapis ilu per espado ye la shultro e tranchis brakio a lu, olqua falis sangoza e pezoza. E la purpurea morto e la violentoza Moire plenigis lua okuli.

Dum ke li kombatis tale en la ruda pelmelo, nulu povabus savar kad la Tydéido esis ye la latero dil Troiani o ye la latero dil Akhaiani. Il kuris tra la planajo, simila a furioza ed exterfluanta fluvio qua fluas impetuoze e renversas la ponti. Nek la digi haltigas lu, nek la klozaji dil verdaspketa fruktogardeni, nam di Zevs abundas la pluvo, e la bela laboruri dil yuna viri destruktetas. Tale la dika falangi dil Troiani dispersesis avan la Tydéido, e lia turbo ne povis rezistar lua shoko.

E la famoza filiulo di Lykaôn, vidinte lu precipitar su tra la planajo e dispersanta la falangi, tensis kontre lu sua kurvigita arko, e, quale il springis, frapis lu ye la dextra shultro, ye la lakuno dil kuraso. E la acerba flecho flugis siflante e sinkesis, e la kuraso

gutifis de sango. Lore la famoza filiulo di Lykaôn klameskis per lauta voco :

- Havez kurajo, ho Troiani, grandanma kavalriani ! La maxim brava de la Akhaiani vundesas, e me ne opinionas ke lu povos tolerar longatempe mea violentoza flecho, se lo esas vera ke la Rejo, filiulo di Zevs, koaktis me livar Lykiè.

Il parolis tale superbe, ma la flecho rapida ne mortigabis la Tydéido, qua, retromarchante, haltis avan lua kavali e lua charo, ed il dicis a Sthénélos, filiulo di Kapaneus :

- Hastez, ho amiko Kapaneido ! Decensez de la charo e fortirez ica bitra flecho.

Tale lu parolis, e Sthénélos, saltante adinfre de la charo, arachis de la shultro la rapida flecho. E la sango spricis sur la tuniko, e Diomèdès audacoza lor la kombato tale pregis :

- Askoltez me, ho nedomtita filiino di Zevs tempestoza ! Se ulatempe tu protektis ni, mea patro e me, en la kruela milito, ho Athènè ! sokursez me itere. Grantez a me ocidar ica militisto. Adduktez lu renkontre a mea piquo impetuoza, ilu qua esas ita qua vundis me kom la unesma, e qua gloriizas su pri co, e qua opinionas ke me ne vidos dum ankore longa tempo la splendida lumo di Hélios.

Il parolis tale pregante, e Pallas Athènè exaucis lu. El igis lua omna membri, e lua pedi e lua manui, plu ajila ; e proximeskante, elu dicis a lu per alizita paroli :

- Rihavez kurajo, ho Diomèdès, e kombattez kontre la Troiani, nam me

pozis en tua pektoro la senpavora vigoro quan posedis la shildo-portanto, la kavalriano Tydeus. E me dispersis la nubo qua esis sur tua okuli, por ke tu rikonocez la Dei e la homi. Se Nemortivo venus tentar tu, ne luktez kontre la nemortiva Dei ; ma se Aphroditè, la filiino di Zevs, decensus aden la meleo, frapez elu per l'akuta bronzo.

Tale parolinte, Athènè havanta klar okuli desproximeskis, e la Tydéido retroiris a l'asalto, luktante en la unesma rangi. E, recente, il esis, ya, ardoroza por kombatar la Troiani, ma lua kurajo esas nun triople plu granda. Il esas quaze leono qua, en agro ube pasturis lanoza mutonini, ye l'instanto kande il saltis vers la stablo, vundesis da pastoro, e ne esis mortigita. Ita vunduro augmentas lua forteso, il eniras la stablo e dispersas la mutonini, quin onu ne plus audacas defensar. Ed elti jacas egorjita, le una sur le altra ; e la leono saltas adexter la klozajo. Tale la brava Diomèdès precipitis su kontre la Troiani.

Lore, il ocidis Astynoos ed Hypeinôr, princi dil populi. Ed il perforis la una, per lua bronza piquo, super la mammo ; e, per lua granda espado, il ruptis la klavikulo dil altra e separis la kapo de la shultro e de la dorso. Pose, abandonante li, il asaltis Abas e Polyeydos, filiuli dil olda Eurydamas, interpretanto dil sonji. Ma la dicita oldulo ne konsultabis oli lor la departo di lua filii. E lin ocidis la brava Diomèdès.

Duro sequos

LA FLUGANTA NEDERLANDANO

Kad vi konocas la legendo di la fluganta Nederlandano? Ico esas la rakonto pri fantoma navo, olqua nulatempe sucesas arivar en portuo ed eterne navigas sur la maro.

Navo-kapitano, Nederlandano, esis olim voyajanta ad Azia. Promontorio esis ja videbla fore, kande violentoza tempesto eruptis. La maristi volis ke la navo direktesez a la litoro e li deziris lansar la ankro. Ma la kapitano juris ye omna diabli, ke il cirkumiros ita promontorio, mem se il mustos seglirar til la fino dil mondo.

La legendo rakontas, ke la Diablo kaptis lu per lua parolo e lua navo mustas nun, eterne e sen skopo, vagadar sur la maro. La navani pavoras, kande li kredas perceptar dumnokte la fantoma navo en nebulo. Se altra navo renkontras lu, lore kelka viri de la akompananta esquado dil fantoma navo venas proxime en batelo e pregas la altra navani forportar pako de letri. La aludita letri direktesas a personi qui mortis depos longa tempo e quin nulu hodie konocas. La maristi mustas klovagar ita letri an la masto, por ke ne eventez ula desfelicajo.

Extraktita de la libro UNSER VATERLAND : Germanische Erzählungen für deutsche Kinder (NIA PATRIO : Germanala rakonti por Germana pueri) Lothringer Verlag METZ 1908.

ARABA RAKONTISTI

SIRIA AN LA MALADO-LITO DI LUA HEROALA KANTAJARO

Ica interesiva texto semblas esar oportuna pro la nuna eventi en la Araba landi.

La Araba rakontisto sidanta sub lua figiero, meze di atencoza publiko squatinta cirkum lu e quan la recitanto pri historii charmas per lua rakontado... Ita imajo apartenas a la tradiciono di la mil nokti ed un nokto. Ma en Arabia quale omnaloke altrube, la parola tradiciono desaparas. Quale en nia Occidentala landi desaparis la rakontisti di la Mezepoko. Ita arto tamen pluduris dum tre longa tempo en nia ruri, dum la hemala vesperi, ante desaparar pro la transistor-radiofoni...Fino por la Orientalala rakontisti! Ibe quale hike televizionili e komputatori akaparas de nun la kapableso imaginar. En Occidento, ita du malefikanta skreni ekspulas la libri de la biblioteki e la imprimaji de la saloni. En Oriento, li klozas la boko dil ne-exhaustebla rakontisti havanta tamen vervo evanta de plura yarmili. Depesho dil agenterio AFP, signatita Dominique Soguel, raportas a ni la rezisto da un de ta lasta Araba rakontisti, ilqui esas quaze biblala silueti, ankore obstinante frequentar la stradi di Dhimashq (Damasko). J.C.

Kande Rashid Al Hallak esis infanto, singla kafeeyo di Dhimashq (Damasko) havis propra rakontisto, nomizita « hakawati ». Hodie, il esas la lasta qua raportas la epikaji dil granda Araba reji, til tre tarda tempo dum la nokto.

La arto pri rakonto esas mortanta en Siria, quale altra parola tradicioni, e kampanio pekuniizita da Europana Uniono, Unesco, e la ministerio pri Kulturo impulses recente por prezervar ica nemateriala patrimonio. La lasta rakontisto Siriana asertas ke il posedas

Marioneti-teatro en Araba landi

repertorio kontenanta plu kam 180.000 heroala poemi, departante de la epika aventuri di Antarah ibn Shaddad, qua esis emancipita sklavo konocata pro lua kavalierala poemi, til la militala prodaji da sultano Zahir Baibars kontre la kruc-militisti e la Mongoli.

« *Esar rakontisto, lo esas ludar ed atraktar, e ne nur lektar* », la pasionizita sisadek-yarulo explikas, ilqua plu konocesas sub la nomo Abu Shadi. Dum la monato « ramadan », il konkurencas la televizionala film-serii, e dum la tota yaro, lu atraktas l'atenco dil turisti, dum ritmizar per bastonofrapi la milit-ceni e la starchita dialogi inter amoranti. Ma sen agnosko nek publika susteno, nula dicipulo intencos remplasar la docanto, regretas ica sisadek-yarulo.

« *Ica arto ne posibligas manjar suficante. Qua venos por lernar ol ?* », ilu desquieteskas. La gratifiketi donacita dal klienti dil kafeeyo *Al-Nawfara*, en la anciena quarteri di Dhimashq (Damasko), ube vespere il rakontas profesionale, ne esas plu multe kam 95 euri monatale, ico ne posibligas mantenar familio en vivo. Abu Shadi sucesas permanar danke mikra komerceyo e danke kelka 'festivali' di lua regiono.

Ma la espero povus venar de la kampanio impulsita ne longatempe ante nun: « *Ni volas inventariar la kulturala elementi minacata per desaparo, por ke li ne obliviesez* », explikas Imad Abufakher, komisita pri la popul - patrimonio che la Siriana ministerio por Kulturo.

La dicita kampanio posibligos, lu explikas, identigar « vivanta homala trezori », qui interpretas rakonti, dansi, o folkloralala kansoni.

« *Me esperas ke li egardos ni. Se la Stato ne furnisos salarii a ni, e loki por transmisar l'arto rakontar, ita arto desaparos* », timas Rashid Al Hallak. « *Ita kampanio povas helpar ni se ol abutos a plu bona agnosko di nia laboro ed a pekuniizo* » substrekizas lua-latere ilua filiulo Shadi Al Hallak, ilqua esas la unika partoprenanto ad ita kampanio. Il praktikas la ombro-teatro, dum regretar ke, pro indijo de diploma, nek il nek lua patro admisesez che la artistala institucuri Siriana.

Lor la Turka epoko, la rakontisti esis sistematre precedata da ombromarionetisti, di qui la paroli spicizesis per politikala mesaji.

Shadi Al Allak, evanta 35 yari, mustis edukar su profesionale sen helpo da ulu. Il esas la lasta Siriano qua dominacas la ombro-teatro, nome la altra tala profesionano Abd Al Razzaq Al Dhahabi mortis en 1994.

« *Kande me deskovris ica arto, il ja transpasabis depos sis yari* », regretas nia marionetisto. Il pasis quar yari por lernar quale igar translucida la bovino-ledro, por fabrikar lua marioneti, olqui tintesas per intensa kolori danke vejetala pigmenti.

Shadi Al Hallak esas entraprezonta en proxima futuro la restaurado di 440 marioneti konservata en la muzeo pri popul-arti dil Palaco Azem. Ita marioneti evas inter quar e sis yarcenti. Il esperas ke il povos balde montrar lua profesionala kapableso en la tota mondo, e pro quo ne ? til « sur la luno ».

Por tale dicar lu esas kosmogoniala rakontisto, kad ne ?

*Segun artiklo publikigita en la jurnal*o PRESENT.

LA INSULO MAN

La insulo Man, sur la Irlando-mar, inter Britania ed Irlando, esas nek Angla nek Irlandana. La Manani esis un de la sis Kelta nazioni. Hervé Abalain, auctoro di plura verki konsakrita a la kulturo dil Kelta landi, memorigas ke « la insulo Man ne esas parto del Europana Uniono. Ol anke ne asociesas ad olta. Ol konsideresas dal Europa-konsilantaro, kom teritorio di qua Unionita Rejio asumus la internaciona relati e la defenso. »

Ol populizesis quik de la neolitika* epoko, la unesma habitanti di ca insulo esis le *Cruithne*. La Romani nomizis li le *Picti* (« la piktita homi », pro ke li kovris lia korpi per induturo por pavorigar lia enemiki). La Kelta habitanti instalas su ibe quik de la Vma yarcento ante nia ero. Lor la unesma yarcento di nia ero la aludita insulo eskapis la Romana okupado, ma ol subisis inkursi da le « Viking » dum la VIIIma yarcento, pose, dum la sequanta yarcento, ol mustis subisar la suzerenoso di « Viking »-a chefi, ante dependar de la rejo di Norvegia quik de 880. Hervé Abalain skribas : « La longatempore duranta dominaco politikala di ca insulo da le « Viking » poslasis traci en la lokala linguo e la institucuri. Lok-nomi quale Jurby, Kirk Michael, Foxdale, Snaefell, esas de Skandinavia origino same kam esas lo anke toponimi* finanta per *-bye -wick*. Notinda esas importanta civilizo-punto : la Manana vortaro, dum la Skandinavia tempo, pluricheskis per vorti koncernanta la

navigado e la komerco, ma ca insulo pluduris esar Kelte-parolanta, nome le « Viking » impozis nur rare lia linguo a la dominacata habitantari. Sur la feldo dil institucuri , li dotizis la dicita insulo per parlamento, la *Tynwald*... »

La tempo pasas. En 1265, la lasta rejo « Kelta - Skandinavia », Magnus, mortas. Ye la sequanta yaro, ica insulo perdas lua suvereneso e subisas la Skota dominaco. En 1346, ol mustas aceptar la Angla dominaco. Quik de 1765, ol esas sub la nemediata dependo dil Britaniana krono, quale la insuli Jersey e Guernesey. Nunepoke, statutale, la insulo Man esas dependajo dil Britaniana krono. Elizabeth II esas, por la Manani, *The Queen, Lord of Mann* ("La Rejino, Siniro di Man"). Ma ica insulo ne esas parto de Unionita Rejio, e sendas nula deputito a la parlamento di Westminster. Ol havas lua propra parlamento, la *Tynwald*, fondita ye la fino dil yarcento Xma, on

ja lektis ico supre, olqua esas la maxim anciena parlamento dil mondo funcioninta sen interrupto. La insulo Man havas anke lua propra guvernierio qua legifas pri la interna politiko.

« ETNALA DOMINACO »

Privacita de suvereneso depos plura yarcenti, la aludita insulo perdis pokope multo de lua identeso. La Manana linguo naskinta de la Gaela* idiomo, duris esar, til la mezo dil XIXma yarcento, la linguo parolata dal majoritato di la lokala habitantaro; hodie, apene plu kam 2% de la habitantaro asertite parolas olu. La habitanti de Manana origino divenis minoritatal depos kelka yardeki « pro la amasala arivo da nova rezidanti (veninta precipue de Anglia) e « nombroza esas hodie ti qui timas, en

perspektivo di kurta tempo, dominaco, quan li qualifikas kom *etnala*, di lia lando, e forsan mem la anexo di olta ad Anglia ». Hervé Abalain opinionas anke ke « la Manani savas plu bone la historio di Anglia e di Irlando kam la lia ».

Hervé Abalain savigas, ke esas nun certa rinovesko dil kulturala identeso Manana, mediacie di la muziko, la danso, la arti e, tre mikraskale, di la linguo. Ma il remarkas anke ke la « enmigrinti [de qui la maxim granda nombro esas Angla] konstitucas reala minaco » por l'identeso dil insulo Man. La fiskala avantaji e la financala facilaji quin ica insulo ofras havas kom rezulto ke, por ita enmigrinti IOM – komenc-literi di *Isle of Man* – signifikas avan omno « Isle of Money » (insulo ube on obtenas facile pekunio).

Artiklo da Yves Chiron publikigita en la jurnalono PRESENT.

Neolitiko* : Lasta periodo dil prehistorio.

Toponimo* : Lok-nomo. Vorto de Greka origino trovebla en omna DEFIRS-lingui.

Gaela* : La Gaeli esis Kelta popolo parolanta Kelta linguo.

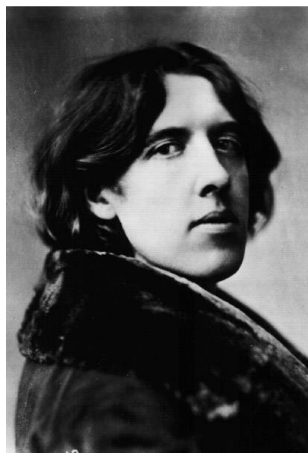
INFORMO OD INTOXIKO INFORMAL?

Dum pasinta novembro la Blanka Domo savigis deklaro tote nekustumal. Nome la Usana autoritatozi judikis kom bona publikigar ica komunikajo : « *La guvernierio Usana posedas nul informo pri kontakti establisita da exterterani kun homi.* » Lo esas Phil Larson, specialigita pri politiko kosmospacal, qua signatas

ita deklaro sur la situo interretal di la Blanka Domo. Ilu mem adjuntas : « *Esas nula kredebla informo revelanta fakti qui celesabus a la konoco dil publiko.* » Ico esas stranja dementio, qua kompreneble igas tentanta pensar...la kontreajo !

Artikleto trovata en la revuo ASTRES ET COSMOS (ASTRI E KOSMO).

BONA KISI POR OSCAR WILDE

La tombo di Oscar Wilde che la tombeyo dil Père Lachaise en Paris, restauresis. Lua petro netigesis e la totajo di ol shirmesas per transparanta pareteti ek plastika materiajo. La familio di ca skriptisto e la Irlandana guvernierio pekuniizis la necesa labori efektigita kun la teknikala helpo dil servo por la Franca historiala Monumenti (ita tombo klasifikis kom tala monumento en 1997).

Ka la lasta demando di ca dandio realigesis per skribachuri? Tote ne, ecepte se onu nomizas skribachuro kiso plenigita per reda fardo por la labii e facita sur masonuro. De pos duadeko de yari, ica tombo divenabis nekareebila paseyo por la romantika kordii e kisar ol esis koaktanta devo. Talgrade ke ol kovresis per traci di labii, to quo pluledigis olu, ed ol impregnesis per kosmetikala grasaji qui penetris profunde la stono e domajis lu.

(Dum ke tote ne indijesas loki ube on povas interkisar en ita mi-sovaja gardeno. E.g. la monumento pri Abèlard ed Heloïse (1) – qua nun restauresas -, la tombo di Chopin, ed olti di tre multa personi, til la cipi por la maxim augusta ciencisti).

Ceremonio por celebrar lua restauro eventis ye la pasinta 30ma di novembro, t.e. exakte 111 yari pos la morto di ca skriptisto en la damnita solitaireso di hotelo en la strado di le

Beaux-arts. Un de la nepotuli di ca skriptisto asistis la ceremonio, nam Wilde esis mariajita e familio-patro. Ita decendantanto demandis, ke, future, on depozos sur la tombo « flori prefere kam kisi », kad ico ne esas meskina? La dandieso ne esas heredebila.

L'aktoro Rupert Everett, interpretanto di la verki da Wilde, esis anke ibe: « Me questionas me quale Oscar Wilde povis tolerar la homajo per kisi plenigita per reda fardo quin mili de admirantini poslasis dum la recenta yari... Forsan lu dicis: « Salvez me de mea dicipuli ». Forsan Wilde, qua esis experto pri paradoxi, prizis la paradoxo dil hominala kisi donita ad ica tombo en qua il repozas proxim la restaji di Robert Ross, qua esis lua amatorulo.

*Tombo di Oscar Wilde
kisata da admirantino*

Segun artikleto da MARTIN SCHWA publikigita en la jurnalulo PRESENT.

1 - Abèlard ed Heloïse : Franca ge-protagonisti di tre romantiko amor-historio dum la XIIma yarcento.

LA MISTERIO DIL OBLIVIATA VILAJETO

Rezumo di lo preirinta : *En 1943, viro e lua spozino iras a la hemo di olda mortanta onklulo. Li arivas a stranja vilajo ube li informesas pri astoniva kozi e cienco nekonocata altraloke. Li invitesas dejunar kun misterioza Ekleziani, qui konfesas esar celita Druidi. Ma ye la fino dil dejuno la centyara onklulo havas subita nebona stando. Lu tamen rikoncieskas e, pose, lu durigas la naraco pri eventi di ilua fora yuneso...*

- Me joyas ke mea filiino sucesis konvinkar vu pri la neceso respektar nia izoligo ; ico ganigos da vu multa tempo. E pro ke vu volas esar nia amiko, voluntez aceptar ke me prizentas vu :

- Yen siori, la yuna injeniero topografiisto, Louis Futaies, pri qua me parolis a vi.

Sioro Pierre..., nia Komonestro, ulamaniere.

Sioro Joseph, Sioro Eusèbe, Sioro Geoffroy.

Me inklinesis respektoze avan la dicita personi e li prizentis a me lia manui – kun plu multa afableso kam la patro di Lysiane.

Koncerne me, me ne povis evitar esar astonita pro la politeso ceremonial per qua S-ro de Chamou introduktis me che ita barboza viri, e, lo semblis tale a me, sat nesorgata tam per lia aspekto kam per lia vesti.

Lysiane zelabis por ofrar sidili a li, e lo esis cirkum la tablo, desinkombata rapidege, ke ni sideskis. Koncerne elu, sen semblar perceptar la brovo-kontrakto per qua lua patro probis komprenigar da elu ke il judikis lua prezenteso kom neutila, elu standis dop me por bone savigar ke el volis ke on

konsiderez gratitudoze ad el la merito di mea adhero e ke elu revendikis l'objekto di ta vinko.

S-ro Pierre, kurta oldulo blank-hara ankore abundante haroza, paroleskis.

- Ni joyis saveskar, per la boko di nia kara Lysiane, ke vu deziras divenar membro di nia kunfrataro ed aceptas respektar la explicita diciplino di ol, nome olta di la tacado, kad ?

Segun la tono per qua ica simpla frazo dicesis, me mustis komprenar ke la misterio sorgoze organizita e mantenita olqua regnis cirkum Perrière esis inter la manui di ca kin homuli sidanta an ica tablo e ke da li, mem plu multe kam da S-ro de Chamou, dependis mea feliceso.

Per lejera preso sur mea shultro, Lysiane signalis a me ke oportas konsentar sen diskutar, e tale me agis.

- Bone pluduris ilta quan on prizentabis a me kom la komonestro di ca loko. Ni havas vua honor-promiso ; ni judikas ke inter Franci ito esas suficanta por garantiar vua tacado. Ma pro ke vu deziras vua admiso en nia grupo, me koaktesas demandar kelka informi pri vua mestiero e pri vua familio. Kad vu bonvolos savigar li da ca Siori.

Pro ke me esis sat desqujeta pro tala questionado italoke, me hastis obediar ica invito :

- Louis Futaies, naskinta ye la 20ma di aprilo en Châteaudun.

Sioro Eusèbe skribachis ica informo sur posh-kayero ekstraktita de lua posho ed entraprezis efektigar diversa kalkuli.

- Vu esas hike, Louis ; dicis a me sen plusa formulo, S-ro Joseph, en la maxim antiqua santuario di Francia. Lo esas en ica foresto ke standas la monumento veneracata sur qua nia druidi konsakris la unesma de li dum la dio di la Modra Necht altre dicite Festo dil Mistelo – lor la solstico vintrala. Lo esas ibe ke nia omna reji depos la tempi prehistorial til Ludovikus XIV, pasante per Vercingétorix, Clovis e Karolus la Granda, recevis sekrete la investo suprega.

Kande la Kristanismo suplantis nia antiqua religio, la maxim fidela gardisti di nia tradicioni sekreta konstruktis hike, instigata da nia granda Benediktus di Aniane, ica abadeyo celata ad omna regardi nediskreta. De-ube naskis legendi quale la Belino dormanta en Foresto, Riquet havanta tufo, di qui la vera senco esas komprenebla nur por la iniciiti.

Yen to quon Jeanne d'Arc revelis a la Delfino Karolus por konvikar lu pri elua misiono e decidigar lu sequar el ad-hike, ante obtenar lua unesma vinko en Patay.

Ula dio venos kande la predicitaj tempi esos arivinta ; la foresto sorcata apertesos lore avan la Princo qua forduktos la Belino dum ke vekos la Kastelo.

S-ro Eusèbe montris lore ula agiteso e, staceskante, il transmis al diskursanto la posh-kayero sur qua ilu redaktabis lua noti. Ilta regardis me kun

astono, transmis la cifri qui jus konfidesis a lu a singlu de la asistanti.

Kom la lasta, S-ro de Chamou, havis ica komuniko di oli, lektis li atencoze e, retrodonante li a lia auro, remarkigis :

- Me ne povas opozesar a la demando di ca yunulo, quoniam* la auguri esas favoroza a lu. Ita misiono, semblas a me esar tote oportuna pro ke de ilu dependas provizore la respekto a nia retreto. Lu rajuntez maxim frue lua laboreyo ube il povos esar tre utila a ni. Ni bezonas observeri en ita medio de fervoyo-konstrukteri ube ni ne ja havis partiani.

- Cetere lu adjuntis dum turnar su vers me, quik de ca dio, ni komisesos helpar vu e sekurigar vua futuro ; nia amiki di Paris recevos omna instrukciono necesa por ta skopo...

- Me dankas vu Sioro, ma ... audacis me questionar... Kad me darfos retrovenar ad-hike, quoniam* vi aceptas me inter via membri ?

- Ni vidos kande vu efektigabos kelka de la misioni konfidata a vu e ke vu povos inciesar a nia fido... eludis di Lysiane la patro.

Elta pinchis shultro a me e, per elua pollexi komprenigis da me ke me devis irar adavane... Or, me esis tilextreme timidigita.

Lo esis S-ro Eusèbe qua intervenis :

- Mea Kara Evariste, lu dicis per parolar a S-ro de Chamou, me komunikis a vu la respondo di la Horoskopopo hastoze facita ekstraktita de la nomo di ca yunulo.

Lo ne esas vana kuriozesos, nek fatalajo enemika qua duktis lu adhike. Omno inkluzite la renkontro di vua filiino qua havis la ideo oportuna duktar ol a vu – omno kontributas favorar la demando quan il facas a ni

– *kun la tota sincereso di ilua kordio* – ed il insistis pri ca vorti – esar de nun un de nia membri.

Me explikas. Me havas, segun la anciena reguli chifrizita la valoro di lua nomo : 132, di lua premono – en la Franca unesme : 66, la *grado* konkordanta kun lua nasko-dio : 20ma di aprilo : = 1-ma grado, la 1-ma grado dil 2ma monato zodiakal. Ni adicionez la cifri kompozanta ica horoskope lor la yaro di lua nasko : 1823, ni obtenas $1823 + 1 + 2 + 6 + 6 + 1 + 3 + 2 = 1844$, somito dil horoskopopo olqua, adicionita sama maniere furnisas la tradukuro sequanta = $1 + 8 + 4 + 4 = XVII$, arkano qua expresesas per la precepto sequanta : « desmetez tua pasioni e tua erori por studiar la misterii di la vera cienco e lia klefo donesos a tu. »

- Lore, durigis segun memoro S-ro Pierre, « Radio di la deala lumo spricos de la Santuario okulta por lumizar tua futuro e montrar a tu la voyo di la feliceso ! »

- Lo esas justa, aprobis la divinanto, dum inklinesar avan ilta qua esis, segun evidenteso, la chefo di ta komunajo. Ma ke via Serenesi bonvolez konstatar ol, me ne volis limitizar per ita nura respondo. Me tradukis a la Kelta linguo la nomi e premoni di ca obtenanto : Louis per Ludovigh, e Futaies per Bod-Koad (o lua signifiko originala : Bosketo. Me obtenis : $1823 + 1 + 2 + 1 + 6 + 6$ (Ludovigh = 166) + $1 + 1 + 1$ (Bod Koad) = 111 t.e. 1.842. nome la yaro qua determinis vua destino.

Yen, ho yunulo, la respondo quan facas la deala matematiko a vua demando por admiso. Ol esas favoroza,

mem tre favoroza. Ma vu mustas ankore subisar la espruvigi dil inicio druidal. Vu evas duadek yari, me kredas, kad ?

- Depos hiero – me audacis konfesar koram ita ancestri ofte nemulte indulganta a la tro yuna homi !

- Depos hiero... lo esas nekredable ! ye la dio di vua arivo hike !

Itere, Eusèbe skribachis kelka cifri. Omni vartis lua oraklo en la maxim respektoza tacado.

- Yen do la respondo dil Destino a l'aniversario di Louis asistanta hike. Voluntez bone askoltar :

A 1843, dato di ca aniversario, me adjuntas la sama cifri dil grado, dil signo, dil nomo e dil premono, t.e. 21, la sumo : 1864 adicionita a lua totajo ($1 + 8 + 6 + 4$) expresas l'arkano XIX. Vi savas la senco di ol :

« Tu esos felica, e kontre omni, mantenos tua feliceso se tu savos lokizar tu en la amoro mariajal ed en la sekreto di tua kordio » tradukis Lua Sereneso Pierre, qua segun semblo savis memore omna simboli quin me tote nesavis.

- Quon vu opinionas pri co, mea kara Evariste ? pluduris la Supera Druido vidante ke nur S-ro de Chamou pluduris havar mieno rezervema quan il nulatempe abandonis relate me.

- Opoze a ca favoroza respondi, ed adoptanta l'opiniono di vi omna, me opinionas ke ni povas konsiderar l'admiso di ca yunulo asistanta hike...

(Duro sequos)

Tradukita de libro redaktita da Paul Bouchet – Inter-Kelta Arkidruido.

KELKA IDO-FORUMI

Tre populara esas la forumo : <IdoCatalaOccitan@yahoogroups.com>. La jeranto di ca forumo skribas kelkafoye interesanta mesaji pri la singladia vivo, pri sporto e pri diversa temi. Ol ne esas nur en Ido, nam quale lua nomo indikas lo, on povas anke sendar mesaji en la Kataluna ibe. En ica forumo senteblesas ulo de la mediteraneala kordiala varmeso.

Por la novici qui volas ameliorar lia savo di nia Idolinguo, esas konsilinda adherar : <idolernerayo@yahoogroups.com>. Politikumado ne esas rekomendata che ica forumo.

La politikumado anke ne esas rekomendata che la forumo : <idostab@yahoogroups.com> qua guidesas da me. Me esforcas havar bona kulturala nivelo kun traduki dil Odiseo da Homeros qua aparas tempope folietone. Me publikigas ibe preske singladie **KELKA NOVAJETI**.

Me havas anke inklineso por la forumo ido-italiano@yahoogroups.com pro ke me chefe provizas lu per mesaji, quankam me nule savas la Italiana.

BLOGI

Listo segun alfabetal ordino :

Alciono <http://alciono.blogspot.com/>

Antonio Martinez <http://haikuido.blogspot.com/>

Bebson Hochfeld <http://www.ipernity.com/home/bebson>

Jean Martignon <http://royalist-ido.blogspot.com/>

Jose Cossio <http://www.ipernity.com/home/idosonora>

Lenadi Mucina <http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list?user=orgrx1gw8Ogmh>

Parolez Ido <http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list>

Thomas Schmidt <http://www.ipernity.com/home/93650>

Tiberio Madonna <http://lingletr.blogspot.com/>

Forsan ica listo ne esas exhaustiva e se altra Idisti redaktas blogo, li voluntes informar me pri co, por ke me publikigez la retala adreso di lia blogo.

«FACEBOOK»

Mea propra «facebook» esas :<http://www.facebook.com/profile.php?id=100000602493096>

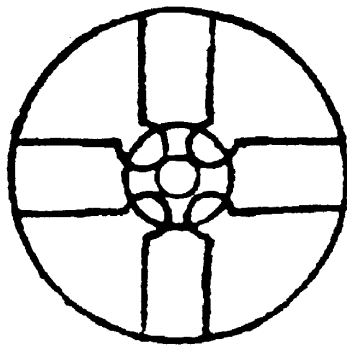
REVUI E LIBRI

Altra revueti kam **KURIERO INTERNACIONA** esas la precipua revuo di nia movado **PROGRESO** e la revueto dil Germana Ido-Societo nome **IDO-SALUTO**.

Editerio Krayono qua publikigis ne longatempe ante nun la prestioza interretala revuo **ADAVANE !** publikigas la interretala edituro di **KURIERO INTERNACIONA** qua havas un trimestro tardeso kompare a la surpapera edituro che la suba interretala loko : <http://sites.google.com/site/editeriokrayono/kurierointernaciona>

Esas mencioninda ke la forumo <idoespanyol> kontenas fako pri arkivi ube on povas trovar altra libri di nia literaturo en nia linguo. La ULI havas simile reto-pagino kun virtuala biblioteko. Ol povas trovesar ye la adreso : <<http://www.literaturo.ido.li/>>

MCLXXXIV

1184